ДВОРСКИ ИГРИ НА НАЈМОЌНИТЕ ЛУЃЕ ВО ЕУ

ПЛАНОТ НА МИШЕЛ ЗА РУШЕЊЕ НА ФОН ДЕР ЛАЈЕН

ISBN 978-9989-2025-2-0

business magazine

Капитал

БРОЈ **1170** | **21 јуни 2024 петок**
година 25 | цена **200** ден.

ЕКОНОМИЈА

РАСТ НА ДОМАШНИОТ ИКТ СЕКТОР ОД 15% ГОДИШНО

РЕЧИСИ 1,5 МИЛИЈАРДИ ЕВРА ПРИХОДИ ЛАНИ

ТЕХНОЛОГИЈА

КРЕАТИВНА ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

ДЕВЕТ АЛАТКИ ШТО ЌЕ ВИ ГИ СМЕНАТ ЖИВОТОТ И РАБОТАТА

РЕГИОН

ВО ХРВАТСКА ИМА НЕКОЛКУ АМБИЦИОЗНИ ПРОЕКТИ ЗА РАЗВОЈ НА РОБОТИ

COVER STORY

СЕ ЗГОЛЕМУВА КОНКУРЕНЦИЈАТА ВО ФИНАНСИСКИОТ БИЗНИС

ПЕТ НЕБАНКАРСКИ КОМПАНИИ ВЕЌЕ ДОБИЛЕ ДОЗВОЛА ЗА ДАВАЊЕ ПЛАТЕЖНИ УСЛУГИ ВО МАКЕДОНИЈА И ПРЕКУГРАНИЧНО

ВО ОВОЈ БРОЈ
СПЕЦИЈАЛЕН ПРИЛОГ

АЛКАЛОИД СКОПЈЕ
УНИБанка Твојата Банка
ProCredit Bank
NLB Banka

ДИАСТОП
Директ

ПЕРОРАЛЕН ПРАШОК
ЗА ДИРЕКТНА УПОТРЕБА

БЕЗ ШЕЌЕР
СО ВКУС НА ЈАГОДА И МАЛИНА

ЗА ВАШИТЕ СТОМАЧНИ ТЕГОБИ

Соодветен при:

- дијареја
- надуеност
- употреба на антибиотици
- инфекција предизвикана од *Helicobacter pylori*

9 милијарди пробиотски бактерии во една ќесичка + витамин D_3

Придонесува за нормална работа на ензимите за варење на храната, за имунолошкиот систем и за перисталтиката на цревата, како и за намалување на честотата и на сериозноста на благи до умерени дигестивни симптоми коишто настануваат поради нарушување на нормалната цревна микрофлора.

АЛКАЛОИД
СКОПЈЕ

Здравјето пред сè

Пред употреба внимателно да се прочита упатството!
За индикациите, ризикот од употребата и за несаканите дејства на граничниот производ, консултирајте се со Вашиот лекар или со фармацевт.

06

COVER STORY

Се зголемува конкуренцијата во финансискиот бизнис

Пет небанкарски компании веќе добиле дозвола за давање платежни услуги

22

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА

Трендови на плаќање во регионот

Безготовинските плаќања зголемени за 30%, значителен раст на токенизираните трансакции

24

ЕКОНОМИЈА

Раст на информатичко-комуникацискиот сектор од 15% годишно

Речиси 1,5 милијарди евра приходи остварile ИКТ компаниите лани

12

СПЕЦИЈАЛЕН ПРИЛОГ

„ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА“

Иднината на тркала

Нови технологии во транспортот и логистиката

28

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА

ПроКредит Банка прави чекор напред во поддршка на малите и средните компании

Се одржа втората бизнис конференција „Дигитална еволуција“

30

КАРИЕРИ

Конференција на „Халк банка“ – „Чувари на мудроста“

Мукаетов од Алкалоид и Ниновски од Бреинстер споделија искуства со младите

36

СО АМЧАМ НА ТЕМА...

Заштита на правата на интелектуална сопственост

Балканската рута на трговија со фалсификувани производи

COVER STORY

Се зголемува конкуренцијата во финансискиот бизнис.....06

Пет небанкарски компании веќе добиле дозвола за давање платежни услуги во Македонија и прекугранично

СПЕЦИЈАЛЕН ПРИЛОГ

ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА

- Иднината на тркала
  Нови технологии во транспортот и логистиката.....12
- Delfino Mobility Group го лансира автомобилскиот бренд Geely во Македонија.....18
- Топ 5 трендови во меѓународниот транспорт за 2024.....21

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА

Трендови на плаќање во регионот.....22

Безготовинските плаќања зголемени за 30%, значителен раст на токенизираните трансакции

ЕКОНОМИЈА

Раст на информатичко-комуникацискиот сектор од 15% годишно.....24

Речиси 1,5 милијарди евра приходи остварile ИКТ компаниите лани

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА

ПроКредит Банка прави чекор напред во поддршка на малите и средните компании.....28

Се одржа втората бизнис конференција „Дигитална еволуција“

КАРИЕРИ

Конференција на „Халк банка“ – „Чувари на мудроста“.....30

Мукаетов од Алкалоид и Ниновски од Бреинстер споделија искуства со младите

ОБРАЗОВАНИЕ

Извонредна можност за продлабочување на италијанско-македонските врски.....40

Двојна диплома на Универзитетот Католика од Милано и Универзитетот Американ Колеџ Скопје

РЕГИОН

Не се светски шампиони во роботика, но се трудат да фатат чекор.....42

Во Хрватска има неколку амбициозни проекти за развој на роботи

Импресум// Издава: Капитал Медиа Гроуп доо Скопје, бул. Партизански Одреди бр.17-1/16, п.фах 503, 1000 Скопје • Адреса на уредништвото на издавачот на медиум: бул. ВМРО бр.7, здрада 1, влез 1, кат 6, стан бр.31 • П. ФАХ 503, 1000 Скопје • Директор и одговорен уредник: Љупчо Зиков • Печати: Европа 92, ул. Крижевска бр.52, 2300 Кочани, Р. Македонија • Тираж: 3.000 примероци • Датум на печатење: 19.06.2024

Капитал Медиа Гроуп е членка на Асоцијацијата за заштита на печатени медиуми

Капитал Медиа Гроуп е членка на Советот за етика на медиумите во Македонија

ЕВРОПА ЌЕ ЈА ОБНОВУВА ПРИРОДАТА СО ЗАКОН, ЗЕМЈОДЕЛЦИТЕ БЕСНИ

Министрите за животна средина на Европската унија го одобрија законот за обновување на природата, попознат како Зелен план. Тој беше во мирување со месеци, но одлуката конечно беше донесена во понеделникот. Законот предизвика многу контроверзии. Некои го нарекуваат најважниот закон за заштита на животната средина во последните 20 години, затоа што австрискиот министер ризикуваше дури и да пропадне коалицијата, а земјоделците го обвинуваат законот за загрозување на земјоделството и безбедноста на храната.

Законот бара од земјите-членки на ЕУ да обноват најмалку 20 отсто од оштетените живеалишта на копно и во вода до 2030 година со цел да се обноват екосистемите. До 2040 година оваа бројка ќе биде 60 отсто, а до 2050 година дури 90 отсто. Мора да се зачуваат старите шуми во ЕУ, да се даде повеќе простор на реките, а мочуриштата повторно да се „навлажнуваат“. Најдоцна до 2030 година, треба да го смениме и трендот кон истребување на инсектите кои опрашуваат.

Иако екологистите, многу научници и компании го поддржаа законот, имаше силно противење, главно од здруженијата на земјоделци. Критичарите стравуваат дека трошоците ќе бидат преголеми за земјоделците и ќе влијаат на производството на храна во ЕУ.

OFFICIAL TIMEKEEPER

At the Olympic and Paralympic Games Paris 2024, focus will be on the athletes striving for gold. Gianmarco Tamberi is the current World and Olympic champion in High Jump, and will be hoping to claim another medal on the greatest sporting stage. OMEGA is proud to support Gianmarco and all the athletes as they pursue their dreams. For the 31st time in history, our role as Official Timekeeper will ensure precision and expert performance at the critical moments that count.

SPEEDMASTER MOONWATCH
Co-Axial Master Chronometer

PARIS 2024 | OMEGA OFFICIAL TIMEKEEPER | PARIS 2024

BOZINOVSKI WATCHES & JEWELRY • STREET MACEDONIA 29 • 1000 SKOPJE

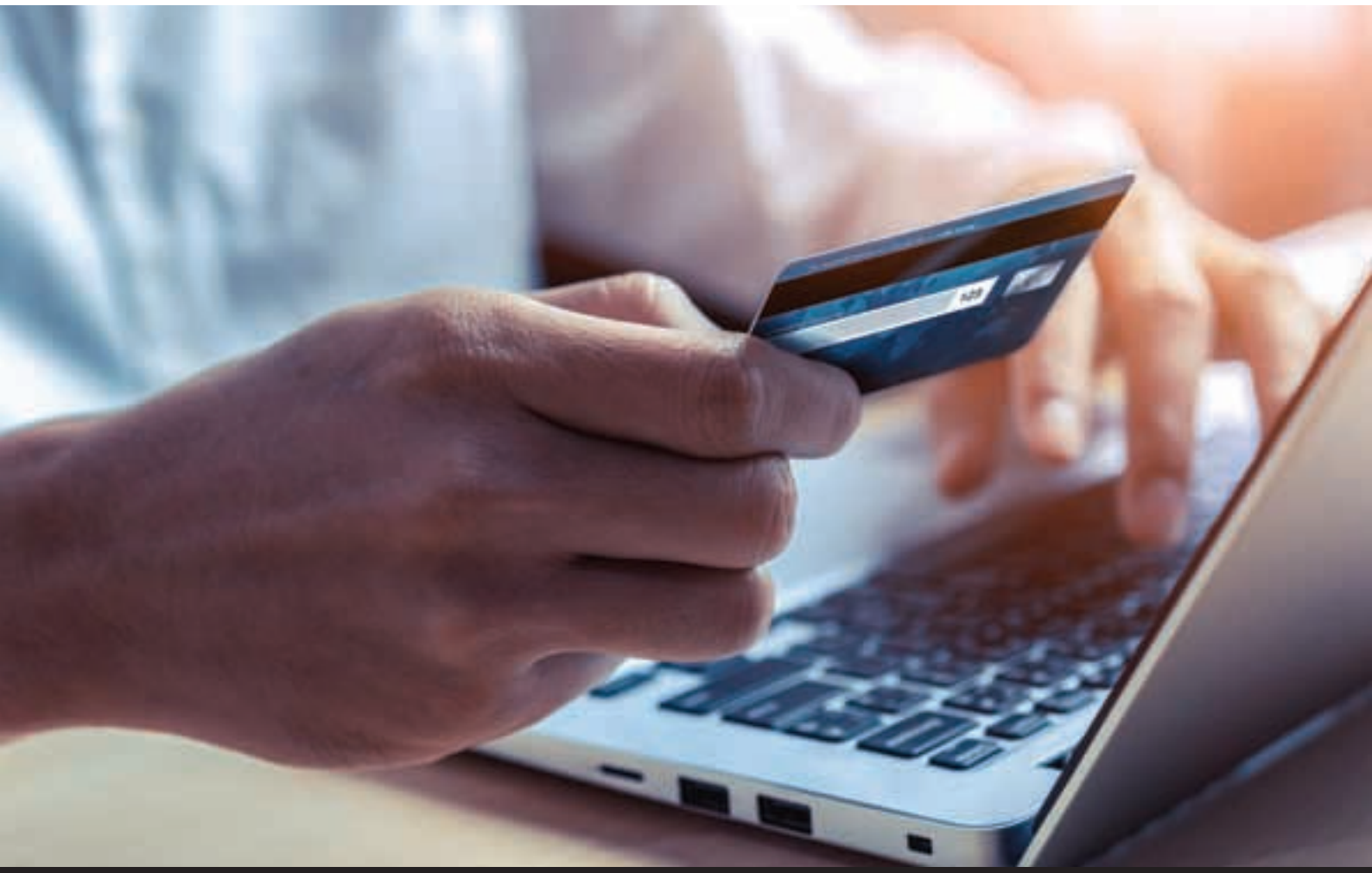

СЕ ЗГОЛЕМУВА КОНКУРЕНЦИЈАТА ВО ФИНАНСИСКИОТ БИЗНИС

ПЕТ НЕБАНКАРСКИ КОМПАНИИ ВЕЌЕ ДОБИЛЕ ДОЗВОЛА ЗА ДАВАЊЕ ПЛАТЕЖНИ УСЛУГИ ВО МАКЕДОНИЈА И ПРЕКУГРАНИЧНО

Во изминатиот период, поголем број субјекти се обратиле до Народната банка со цел да го почнат процесот за добивање дозвола за давање платежни услуги. Пет трговски друштва коишто даваат одредени видови платежни услуги (брз трансфер на пари или издавање кредитни картички), во согласност со претходната правна рамка, поднеле официјално барање со потребната документација во согласност со новата правна рамка и биле позитивно оценети.

Дигиталната технологија сè повеќе влијае врз финансиската индустрија. Модернизацијата на плаќањата е особено изразена и зема сè поголем замав и во нашата економија. Според податоците од платежната статистика за 2023 година на Народната банка, забележано е зголемување на безготовинските платежни трансакции од 16%, во споредба со 2022 година, односно 87 трансакции по глава на жител.

Според глобалната база на податоци „Финдекс“ на Светската банка, процентот на возрасни кои извршиле или примиле дигитални плаќања се зголемил од 44% во 2014 година на 64% во 2021 година.

Ова го истакна гувернерката Анита Ангеловска-Бежоска на почетокот на Работилницата за новинари под наслов „Дигитализацијата на финансиските услуги и нивната примена во банкарскиот сектор“, којашто се одржа во Народната банка деновиве. Пред новинарите се обратија и Игор Величковски, директор на Дирекцијата за платни системи при Народната банка, Кристина Трпезаноска, заменик-претседавачка на Комисијата за информативна сигурност и членка на Комисијата за ризици при МБА и директорка на Одделот за управување со ризици при „Прокредит банка“ и Киро Чадиковски, директор на Дирекцијата за банкарски картички и платежни сметки во „Комерцијална банка“ АД Скопје.

Гувернерката посочи дека преку низа активности се поддржува примената на новите технологии во плаќањата, а дека од суштинско значење за ова е и стратегискиот пристап и носењето на Финтек-стратегијата за финансиските регулатори за периодот од 2023 до 2027 година, изработена од Народната банка, во соработка со претставници од регулаторните и надзорните институции во финансиската сфера.

Ангеловска-Бежоска во своето обраќање ја истакна важноста

АНИТА АНГЕЛОВСКА – БЕЖОСКА
гувернерка на Народната банка

Преку низа активности се поддржува примената на новите технологии во плаќањата, а дека од суштинско значење за ова е и стратегискиот пристап и носењето на Финтек-стратегијата за финансиските регулатори за периодот од 2023 до 2027 година, изработена од Народната банка, во соработка со претставници од регулаторните и надзорните институции во финансиската сфера.

ИГОР ВЕЛИЧКОВСКИ
директор на Дирекцијата за платни системи во Народната банка

Законот за платежни услуги и платни системи води кон значајна пресвртница и со него се овозможуваат нови решенија за дигиталните плаќања, коишто покрај банките и штедилниците, ќе ги развиваат и новите даватели на платежни услуги од финтек-секторот. Народната банка веќе ги издаде првите дозволи за платежни институции, во согласност со новата законска рамка, преку кои граѓаните ќе може да извршуваат плаќања во земјата и прекугранично.

на регулативната рамка, но и иновациите во процесите на плаќање и широката примена на механизмите за електронско прифаќање на плаќањата, како значителна промена што води кон економија без готовина. Во своето обраќање, гувернерката посочи дека покрај предностите, дигитализацијата носи и нови ризици, како кибернападите. Оттаму, од голема важност е да се подигне јавната свест за овие предизвици преку процесот на финансиска едукација, но и преку спроведувањето на европскиот Закон за дигиталната оперативна отпорност.

„Кибер-нападите бележат постојан раст, а стануваат и сè посложени и посилни. Се проценува дека на дневна основа има повеќе од 2200 напади, односно еден напад на секои 39 секунди. Финансиската индустрија традиционално е прва на листата по бројот на кибер-нападите."

Првите небанкарски институции добија дозвола за давање платежни услуги

На Работилницата стана збор и за Законот за платежни услуги и платни системи, којшто води кон значајна пресвртница и со кој се овозможуваат нови решенија за дигиталните плаќања, коишто покрај банките и штедилниците, ќе ги развиваат и новите даватели на платежни услуги од финтек-секторот.

Народната банка ги издаде првите дозволи за платежни институции, во согласност со новата законска рамка, преку кои граѓаните ќе може да извршуваат плаќања во земјата и прекугранично, истакна директорот на Дирекцијата за платни системи при Народната банка, Игор Величковски. Тој посочи дека една од значајните придобивки на новата правна рамка во платежната сфера е отворањето на пазарот за влез на нови даватели на платежни услуги, односно покрај банките, платежни услуги може да даваат и штедилниците, а како нови учесници на пазарот може да се јават и платежните институции и институциите за електронски пари. Новите институции треба да добијат дозвола за давање платежни услуги и/или издавање електронски пари од Народната банка, за што треба да исполнат соодветни услови коишто се јасно пропишани со новата правна рамка.

„Во изминатиот период, поголем број субјекти се обратија до Народната банка со цел да го почнат процесот за добивање дозвола за давање платежни услуги, при што пет трговски друштва коишто даваа одредени видови платежни услуги (брз трансфер на пари или издавање кредитни картички), во согласност

Значително повисоки стапки на раст на плаќањата со платежни картички наспроти кредитните трансфери.

Постепено пренасочување на граѓаните кон иницирање платежни трансакции преку интернет или решенија за мобилни плаќања.

Забележително пренасочување на граѓаните кон користење на мобилни телефони за иницирање на кредитните трансфери.

со претходната правна рамка, поднесоа официјално барање со потребната документација во согласност со новата правна рамка и беа позитивно оценети.“, откри Величковски на работилницата.
Покрај тоа, Народната банка му издаде дозвола на постоечкиот оператор на платниот систем-КИБС, којшто овозможува порамнување трансакции со кредитни трансфери, при што беше лиценциран за првпат во согласност со новите законски барања коишто ги следат практиките во земјите од Европската Унија.
Во однос на интересот на новите небанкарски даватели на поширока лепеза платежни услуги, Величковски истакнува дека во моментов Народната банка е во активна комуникација со повеќе субјекти, од кои еден дел веќе даваат платежни услуги на пазарот во Европската Унија и во регионот.
„Очекуваме дека овие субјекти,

Висок раст на бројот на трансакции со платежни картички на физички места на продажба по глава на жител.

доколку ги исполнат пропишаните услови, ќе донесат иновативни решенија за плаќања на македонскиот пазар во согласност со глобалниот тренд поврзан со финтек-услугите“, рече Величковски.
Покрај зајакнувањето на конкуренцијата преку навлегувањето на нови даватели на платежни услуги на домашниот пазар, коишто би обезбедиле поевтини, побрзи и поудобни плаќања за граѓаните и компаниите, новата правна

Најголем број од платежните картички овозможуваат бесконтакни плаќања.

Извор: Сите табели во овој текст се преземени од НБРСМ

рамка создаде основа за поедноставување и поевтинување и на прекуграничните плаќања. „Ова би го постигнале со пристапувањето во СЕПА (Единствена област за плаќања во евра). Народната банка и релевантните државни институции со заеднички напори ја пополнија апликацијата за пристапување на нашата земја во СЕПА и на крајот на април годинава, Народната банка ја достави апликацијата до Европската комисија за добивање неформално мислење. Откако ќе го добиеме неформалното мислење и откако соодветно ќе постапиме според него, апликацијата ќе биде формално поднесена до Европскиот совет за плаќања за добивање формална оцена и одлучување за пристапот во СЕПА“, посочи Величковски.

Понудата на дигитални услуги допрва ќе се зголемува

Директорката на Одделот за управување со ризици во „Прокредит банка“, Кристина Трпезаноска, посочи дека во последните години во банкарскиот сектор во нашата држава е направен виден исчекор во дигитализацијата, поддржана од соодветните законски промени.

„Понудата на дигиталните услуги ќе се зголеми во идниот период, а должност на банките е да обезбедат нивна практична, лесна и ефикасна употреба, како и унапредување на дигиталната писменост на крајните корисници. Во овој процес на засилена дигитализација, од суштинско значење е да се спроведат стандардите за информативна безбедност и заштита на дигиталниот простор“, нагласи Трпезаноска.

Претставниците на банките се согласни дека дигитализацијата на финансиските услуги значително го трансформира финансискиот сектор.

„Мобилните апликации и интернет-банкарството овозможуваат управување со финансиите од каде било, додека напредните методи за автентикација ги заштитуваат податоците. Финансиската вклученост, брзите плаќања и поврзаноста со други услуги дополнително придонесуваат за позитивните ефекти на дигитализацијата, овозможувајќи економски развој и напредок“, порача Киро Чадиковски, директор на Дирекцијата за банкарски картички и платежни сметки во „Комерцијална банка“ АД Скопје.

special edition

ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА

издание на
Капитал business magazine
20 јуни 2024

ИДНИНАТА НА ТРКАЛА
НОВИ ТЕХНОЛОГИИ ВО ТРАНСПОРТОТ И ЛОГИСТИКАТА

- Придобивки и предизвици на дигиталната трансформација
- ТОП 6 трендови во меѓународниот транспорт за 2024
- Delfino Mobility Group го лансира автомобилскиот бренд Geely во Македонија

ИДНИНАТА НА ТРКАЛА

НОВИ ТЕХНОЛОГИИ ВО ТРАНСПОРТОТ И ЛОГИСТИКАТА

Транспортот и логистиката, претежно во сите делови на светот, се соочуваат со слични проблеми. Глобалното поврзување придонесе за проблемите на сите учесници во синџирот на снабдување, без оглед на физичката оддалеченост, и влијае на деловните резултати и на добавувачите и на клиентите. Специфичностите и разликите во предизвиците меѓу земјите се рефлектираат во нивото на развој, географската положба на земјата и структурата на расположливата работна сила.

Воведувањето на технологиите од т.н. Индустриска револуција 4.0 (технолошкиот развој што се случува од почетокот на 21 век наваму, н.з.) донесе суштински промени во начинот на водење бизнис, поставувајќи нови стандарди и предизвици за компаниите. Способноста за прилагодување на персонализираните барања на потрошувачите стана клучна за опстанокот на пазарот.

Сепак, усвојувањето на нови деловни трендови бара длабоки трансформации, високо ниво на ризик и значителни инвестиции кои не можат да се реализираат самостојно. Неопходна е интеграција на сите учесници во синџирот на снабдување. Транспортот игра клучна улога во сите процеси, од производство до испорака до крајни потрошувачи, како и евентуалните поврати на стоката. Координацијата помеѓу сите овие елементи станува клучна за да се постигнат максимални резултати. Така транспортот и логистиката се појавуваат како еден од најкритичните деловни сегменти кои бараат внимателно планирање и управување. Промената во кој било процес на синџирот на снабдување има влијание врз транспортот и логистиката.

Со оглед на тоа што, покрај технолошката револуција, светот од почетокот на третата деценија на 21 век го погоди пандемијата Ковид-19, разни природни катастрофи, војни во Источна Европа и Блискиот Исток, светската економија доживеа многу големи загуби, кои не беа можни да се следат, ниту контролираат. Најзначајните предизвици со кои се соочија некои од најголемите светски економии во последните неколку години се:

Најголеми логистички предизвици за економиите

▶ **САД - Нарушувања на синџирот на снабдување:**
Пандемијата „Ковид-19“ ги изложи слабостите на синџирот на снабдување во САД. Ограничувањата на движењето на стоки и услуги за време на пандемијата „Ковид-19“, промените во понудата и побарувачката, економските политики на земјите во светот влијаеја на прекините на снабдувањето во речиси сите индустрии. За да се надмине овој предизвик, неопходно е да се направат значителни промени во управувањето со синџирот на снабдување. Оптоварување на инфраструктурата: стареењето на патиштата, мостовите и пристаништата доведоа до метеж и неефикасност. Ризикот со кој се соочува транспортот и логистиката може да се намали со значителни инвестиции во модернизацијата и автоматизацијата на транспортните мрежи.

▶ **Кина - Предизвици со карго бродови:**
За време на пандемијата, Кина, како главен извозник, се соочи со пречки во транспортот бидејќи товарните бродови беа заглавени во пристаништата, што доведе до зголемени транспортни трошоци. Предизвици за урбана мобилност: Брзата урбанизација и модернизација во кинеските градови ги напрегнаа транспортните системи. За да се надмине овој предизвик, неопходно е да се редефинира транспортната политика со цел да се решат проблемите како што се застојот, загадувањето на воздухот и емисиите на стаклени гасови.

▶ **Германија - Недостиг на работна сила**:
Недостигот од возачи е важен предизвик во секторот логистика и транспорт. Истражувањата покажуваат дека во 2023 година во Германија имало недостиг од 70.000 возачи. Железничка криза: Кризата на финансискиот и на стоковните пазари се одрази и на транспортниот сектор. Железниците се столбот на германската конкурентност во Европа. За да се надмине овој предизвик, неопходна е владина поддршка за да се обезбеди економски раст и да се промовира вработувањето.

▶ **Јапонија - Зголемени транспортни трошоци:**
Зголемувањето на цената на суровата нафта влијаеше на зголемувањето на транспортните трошоци. Цената на нафтата дополнително се зголеми со намалувањето на државните субвенции. Недостиг на работна сила: Во секторот транспорт и логистика недостигаат нови кадри, а во исто време голем број вработени во овој сектор заминуваат во пензија.

▶ **Индија - Високи транспортни трошоци:**
Индија се соочува со зголемени оперативни трошоци кои се состојат од трошоци за гориво, работна сила и одржување. Овие трошоци влијаат на севкупната ефикасност и конкурентност на индустријата. Недостигот на соодветни складишта и долгите даночни процедури забавуваат и го отежнуваат транспортот. Индија нема соодветно опремени магацини, па стоката често се оштетува. Повеќеслојните и повеќекратните даночни структури ги забавуваат процесите и предизвикуваат губење време.

▶ **Земји од Западен Балкан:**
Патниот транспорт е доминантен во земјите од Западен Балкан (Албанија, Босна и Херцеговина, Северна Македонија, Црна Гора, Србија и Косово). Патниот транспорт се карактеризира со непредвидливо времетраење на патувањето, високи логистички трошоци, метеж, загадување на животната средина и емисии на јаглеродни гасови. Неразвиените патни и железнички мрежи, ограничените транспортни коридори и несоодветното одржување на постојната инфраструктура се главните предизвици на транспортните системи на земјите од Западен Балкан. Како и неусогласеност со голем дел од Европа во однос на квалитетот и густината. Неодржуваните и фрагментирани транспортни мрежи го попречуваат растот и интеграцијата во регионот и со земјите од ЕУ. Околу 34% од секундарната железничка мрежа бара итно одржување или надградба. Балканот има во просек 54 километри патишта на 100 квадратни километри наспроти 126 километри во земјите од Централна и Југоисточна Европа.

Статистиката покажува дека камионскиот транспорт е најзастапен облик на транспорт во Македонија. Другите начини на транспорт (железница, вода и воздух) се на многу ниско ниво кога станува збор за транспорт на стоки. Тоа е сериозна пречка за ефикасно и економично спроведување на регионалните и глобалните синџири на снабдување.

Но, бидејќи земјава не излегува на море, транспортно – логистичките компании од Македонија се трудат да обезбедат комбинација од железнички, бродски и патен транспорт при превозот на стоки, заедно со услуги за складирање и царинење на стоките, како и други решенија за целосниот синџир на снабдување.

Според податоците на Централниот регистар на Р.С.Македонија во 2022 година во секторот Транспорт и складирање работеле речиси 5.500 компании во кои биле вработени околу 28.000 лица. Трендот е дека бројот на вработени се намалува четири години по ред, додека бројот на фирми се намалил само во 2020 година за време на пандемијата, но се зголемил во 2021 и 2022 година. Во дејноста пак логистика, односно како што се води во класификацијата на Централниот регистар, останати придружни дејности во превозот, во

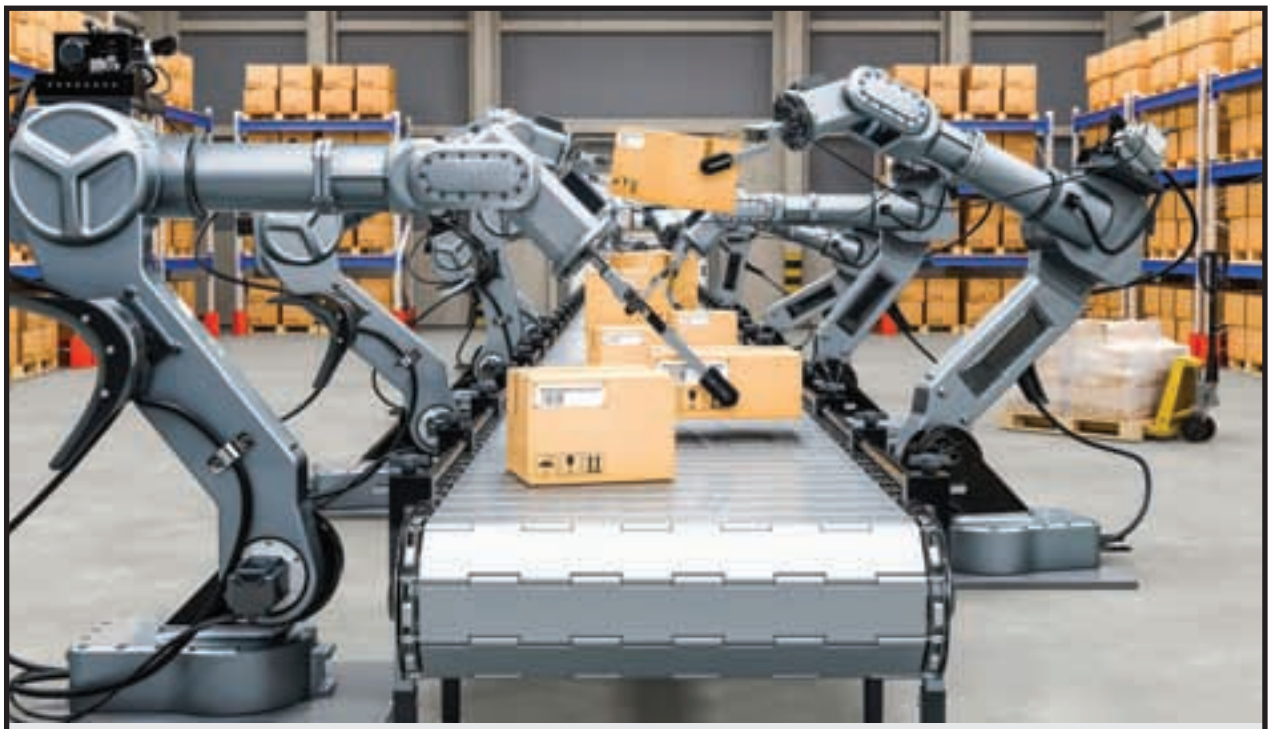

ИНДУСТРИСКАТА РЕВОЛУЦИЈА 4.0 ВО ТРАНСПОРТОТ И ЛОГИСТИКАТА

Технологиите на Индустриската револуција 4.0 имаат потенцијал да го намалат влијанието на негативните фактори и да ги направат транспортните и логистичките процеси поефикасни:

- **Транспарентност на синџирот на снабдување од почеток до крај** – технологиите на Индустријата 4.0 овозможуваат следење на движењето на суровините и производите во секој момент. Затоа, можно е навреме да се идентификуваат пречките и да се елиминираат.
- **Ефикасност на менаџментот** – Располагањето со информациите во реално време придонесува кон поефикасно планирање на транспортот и навремено донесување на одлуки, со цел да се минимизираат доцнењата во транспортот.
- **Автоматизација со помош на роботи и дронови** - Повторливи и задачи, како што се пополнување нарачки во магацини и избирање на нарачки може да се оптимизираат користејќи роботи и дронови.
- **Користење на автономни возила** – Развој и користење на паметни и автономни возила влијае на намалување на деловните трошоци, како и на намалување на емисиите на CO_2.

2022 година работеле 340 фирми со 2400 вработени.

Дигиталната трансформација во транспортот и логистиката

Дигиталната трансформација е трансформација на целокупниот деловен процес на компаниите што се однесува на редизајн на деловниот, оперативниот и дигиталниот бизнис модел со цел подобрување на клучните показатели за перформансите на сите процеси и постигнување конкурентска предност.

За да се постигне ова, компаниите применуваат различни техники и алатки во процесот на дигитална трансформација. Најчесто користени алатки се Agile методологијата, управување со промени и дигитални технологии. Првите две алатки се однесуваат на градење на потребните компетенции на вработените во компаниите, а третата алатка, покрај проектните вештини, вештините за управување со промени и знаењето за доменот на вработените, вклучува и дигитални вештини како и знаења поврзани со можностите за примена на дигитални технологии и двете во индустријата и во различни процеси.

Според Извештајот за иднината на работните места на Светскиот економски форум, синџирот на снабдување и транспортните компании ќе се фокусираат на градење на следните вештини на вработените: технолошка писменост, вештачка интелигенција и големи податоци (технички вештини), аналитичко и креативно размислување (когнитивни вештини), соработка со клиентите и услужни вештини, управување со таленти (менаџерски вештини). Покрај развојот на техничките вештини (hard skills), посебно внимание ќе се посвети на меките вештини (soft skills) за градење ставови на вработените во однос на соработката со другите (лидерство и социјално влијание, емпатија и активно слушање), самоефикасност (еластичност, флексибилност и агилност, мотивација и самосвест, љубопитност и доживотно учење, емпатија и активно слушање) и етика.

Што се однесува до позициите кои се клучни за трансформација на бизнисот во логистичката и транспортната индустрија и кои ќе продолжат да растат во иднина, тоа се: возачи на камиони и автобуси (раст од 26%), специјалисти за развој на бизнис (24%), синџир на снабдување и специјалисти за логистика (22%), возачи на лесни камиони и услуги за испорака (15%), генерални и извршни директори (8%). Позициите за кои ќе се намали побарувачката се во книговодство и сметководство (41%), како и оперативен менаџмент (1%). Компаниите кои постигнаа значителен напредок

ПРИДОБИВКИ И ПРЕДИЗВИЦИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЈА

Придобивките од дигиталната трансформација за транспортната индустрија и логистиката се рефлектираат во:

1. Трансформација на деловните процеси во смисла на зголемување на нивната ефикасност и ефективност, автоматизација и оптимизација;
2. Деловни перформанси - зголемување на профитабилноста, продуктивноста и синџирот на снабдување, навремена испорака, предвидлива аналитика на побарувачката и ризикот, оптимизација на логистиката;
3. Агилност - намалување на оперативните трошоци, трошоците за квалитет, транспортот и просторот за складирање преку намалување на залихите и намалување на времето за испорака;
4. Поголема одржливост и подобра заштита на животната средина преку намалени емисии на CO_2, намалување на отпадот, намалување на потрошувачката на вода и поголема енергетска ефикасност;
5. Појава на нови пазари и производи и услуги;
6. Поголема соработка со различни учесници во екосистемот (стартапи, универзитети, институти, здруженија итн.).

Најзначајните предизвици со кои се соочуваат компаниите од транспортната и логистичката индустрија во процесот на дигитална трансформација може да се поделат на:

1. Финансиски предизвици - се карактеризираат со високи трошоци за имплементација на технологии и менување на деловните модели;
2. Организациски предизвици - се состои од стратегија и патоказ за дигитална трансформација, „Управување со промени“ и агилни методологии, формирање канцеларија за дигитална трансформација и регрутирање и задржување на дигитално компетентна работна сила;
3. Предизвици на имплементацијата на самите технологии - кои вклучуваат интеграција на новите технологии со постоечките апликации, стандардизација и архитектура на податоци, предизвици поврзани со управувањето со податоците, безбедноста и начинот на кој податоците се користат и складираат.

во процесот на дигитална трансформација имаат јасно дефинирани и имплементирани стратегии за обезбедување и технички и технолошки ресурси, како и ресурси во форма на компетенции на вработените (дигитални и проектни).

Што прават напредните логистички компании

Исто така, секоја од нив има посебен оддел/сектор, канцеларија за управување со дигитални трансформации. Целта на канцеларијата е да управува со процесот на дигитална трансформација преку преточување на дефинираната стратегија за трансформација во јасни чекори за имплементација. Таа ги дефинира улогите и одговорностите за да обезбеди транспарентен синџир на команда и одговорност во организацијата. Создава организациска култура фокусирана на иновации, промени и развој, преку употреба на напредни дигитални алатки за собирање податоци во реално време и пристап до релевантни корисници, со што се создава единствен извор на информации за секој работен тек. Обезбедува следење на целиот процес на трансформација преку одржување на комуникација и редовни состаноци за да се избегнат одложувања во процесот на трансформација.

Бидејќи очекувањата се дека јазот во достапноста на талентите за успешна дигитална трансформација не само што нема да се затвори, туку и ќе се зголеми низ целата индустрија, императив е да се задржи инвестицијата во развој на сопствени таленти и дополнителна обука на постојните вработени. талент во компаниите. Различни практики се достапни за бизнисите во овој поглед.

Во логистиката и транспортот, најчесто се користеа следните практики за зголемување на достапноста на талентите: ефективни процеси за унапредување и промоција на таленти, повисоки плати, ефективна преквалификација и усовршување на постојните вработени, повеќе програми DEI, поефективни метрики за известување за луѓето и организациската култура, ,поддршка за благосостојбата и менталното здравје на вработените, поголема флексибилност во работата во однос на работа на далечина и хибридна работа, подобрување на внатрешната комуникација и безбедност при работа.

Истражувањата покажуваат дека управувањето со трошоците, недостигот на возачи и подобрувањето на продуктивноста се слабите точки на транспортот, додека слабите точки на складирањето се: управување со работна сила, продуктивност и управување со перформансите.

За да се решат овие прашања за трошоците и продуктивноста, транспортните компании се повеќе ги дигитализираат своите процеси со имплементирање на технологии за набавка на дигитални товари и следење на средства и собирање податоци. ■■■

DELFINO MOBILITY GROUP ГО ЛАНСИРА АВТОМОБИЛСКИОТ БРЕНД GEELY ВО МАКЕДОНИЈА

Со потврдени 84 продадени возила за само 2 месеци, уште пред официјалното лансирање, Geely моделите на македонскиот пазар станаа еден од најбрзо-растечките авто-брендови во Македонија.
Делфино Мобилити Груп официјално пред македонската јавност го лансира најпродаваниот модел на Geely, Coolray, на свечен настан каде беше претставен и Geely Starray, сосема нов модел првпат промовиран во Македонија од сите европски земји.
Двата Geely модели се достапни за купувачите во првиот и единствен од ваков вид, поп-ап салон лоциран во трговскиот центар Џевахир, каде е овозможено на иновативен и непосреден начин запознавање и доживување со возилата на Geely. Како и во салонот, и на самиот настан присутните гости имаа можност да влезат во автомобилите, да ги разгледаат и од прва рака да ја оценат ексклузивноста на Geely моделите.
Бројот и динамиката на продадени автомобили го потврдува потенцијалот на овој нов бренд, но и недостатокот на пазарот од ваква понуда и исклучителен автомобилски бренд.
„Горди сме и посебно мотивирани што го овозможивме и направивме достапен и за македонските граѓани овој динамичен и иновативен бренд на автомобил. Продажбата во само два месеци, покажа дека македонскиот автомобилски пазар има потенцијал за растење и проширување, посебно со понуда како што е Geely, рангиран меѓу топ 10 најпродавани автомобилски брендови на глобално ниво и автомобил создаден со кинеска виртуозност и перфекционизам, но со европска ДНК“, истакнаа Илија и Сашо Тоневски, сопственици на Делфино Мобилити Груп при лансирањето на новите модели.
Навлегувањето на Geely на македонскиот пазар, беше поздравено и од кинескиот амбасадор во Македонија, како зајакнување на деловните врски помеѓу Македонија и Кина, кој исто беше присутен на промотивниот настан.
Моделот Coolray е веќе достапен за тест возења и купување во

Македонија, во салонот во Џевахир мол, а Geely Starray, првпат виден во Македонија, се очекува да започне со продажба во третиот квартал на 2024 година.

Geely во својата групација ги поседува светски познатите брендови Волво, Полстар (Polestar), Линк&КО (Lynk&Co), Zeekr и Смарт (Smart), а има 12% удел во Aston Martin и 10% од Daimler. Дополнително, има склучено мултимилијардерска соработка со Renault за развој на најсовремени мотори.

Совршеноста на Geely моделите е изградена врз размена на технологијата со неговите европски партнери и стратешки сојузи што ја зајакнува неговата глобална конкурентност и технолошка предност.

Delfino Mobility Group е компанија со богата историја во автомобилската индустрија која трае повеќе од 30 години од кои дваесет години успешно управува со франшизата на Sixt во Македонија а од 2023 година и Sixt Албанија. Располага со повеќе од 1.000 возила низ регионот. Воведувањето на Geely во веќе богатото портфолио означува ново возбудливо поглавје и значајно проширување со автомобилски брендови и ексклузивни модели.

Традиција и одржливост

Повеќе од 130 години сме пионери во логистиката. Но, со традицијата доаѓа мудроста и одговорноста. Затоа нашите иновативни и одржливи решенија се подготвени - независно од она што носи иднината!

Дознај повеќе на
kuehne-nagel.com

KUEHNE+NAGEL

ТОП 5 ТРЕНДОВИ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ТРАНСПОРТ ЗА 2024

Ги следиме мислењата на експерти, аналитичари, академици и други релевантни актери во индустријата со цел да ги идентификуваме клучните фактори. Подолу, истражуваме шест трендови кои ни го привлекуваат вниманието и кои би можеле да го обликуваат понатамошниот тек на меѓународните транспортни операции до крајот на 2024 година.

Инвестиции во еластичноста на синџирот на снабдување

Сè повеќе меѓународни транспортни компании ја препознаваат потребата да инвестираат во еластичноста на синџирот на снабдување. Првиот тренд, кој ја одбележува оваа година, ја нагласува потребата од континуирано соочување со предизвиците во оваа индустрија. Тие вклучуваат: штрајкови на работниците, сајбер-напади и климатски влијанија кои станаа честа појава во претходната година, што ги натера компаниите да ги преиспитаат своите стратегии. Ваквите инвестиции се насочени кон градење капацитет за да се направи синџирот на снабдување поотпорен на предизвиците. И покрај зголемените трошоци, фокусот на отпорноста станува императив, со оглед на континуираните прекини во синџирот на снабдување.

Развој во набавката и производството

Вториот тренд носи забрзување во процесите на набавка и производство. Синџирот на снабдување, иако глобален, доживува промени во однос на тоа од каде доаѓаат ресурсите. Забележано е значително поместување во динамиката, при што Мексико ја престигна Кина како најголем извозник во САД, додека во исто време Кина сè повеќе го префрла своето производство во САД. Расте интересот за домашното производство во Велика Британија и Европа. Овие промени сведочат за потребата од локален пристап во синџирот на снабдување. Разгледувањето на овие промени во набавката и производството овозможува подобро разбирање на еволуцијата на меѓународниот транспорт и обезбедува подобра перспектива кога се одлучува за понатамошни деловни потези.

Одржливоста како тренд на хоризонтот

Трет значаен тренд во светот на меѓународниот транспорт ја нагласува имплементацијата на одржливост преку клучните делови од синџирот на снабдување. Сè повеќе препознаваме дека синџирите на снабдување се важни инструменти за постигнување на целите за одржливост, бидејќи повеќето компании генерираат 80% или повеќе од нивните емисии на гас токму во овие точки на работа. Со сè поизразеното влијание на климатските промени, одржливоста станува императив. Во рамките на ЕУ, регулативите се на хоризонтот, но споделувањето на извештаите за претходно одобрените барања е одложено за 24 месеци, имајќи предвид дека 39% од организациите не се подготвени целосно да ги исполнат тие стандарди. Овој потег ги одразува предизвиците со кои ќе продолжат да се соочуваат организациите додека ги прилагодуваат одржливите практики, во реално време.

Еволуција на планирањето

Четвртиот тренд кој сè повеќе доминира во меѓународниот транспорт е усвојувањето на една од категориите услуги за облак технологија: платформа како услуга (PaaS), од страна на големи и средни компании. Овој пристап имплицира дека најголемиот дел од планирањето е доверено на трето лице, без разлика дали се работи за голема системска или помала специјализирана фирма. Компаниите се повеќе ги препознаваат предностите на овој пристап. Дополнително, недостигот на работна сила дополнително ги охрабрува организациите да го истражуваат пристапот PaaS. Клучната предност на овој модел лежи во фактот што трошоците стануваат фиксни наместо променливи, што ги прави овие модели привлечни, особено кога има притисоци за намалување на буџетите.

Автоматизација

Низ целиот свет, недоволното враќање на работната сила на нивоата пред пандемијата и големиот број луѓе од генерацијата родени помеѓу 1946 и 1964 година кои се повлекуваат од пазарот на труд се еден од факторите што ја намалуваат достапноста на работната сила. Оваа ситуација ги тера компаниите да најдат нови начини за ефикасно управување со ресурсите. Исто така, очекувањето дека технологијата на работното место функционира совршено стана пресудно во промените во начинот на водење бизнис. Барањата на различните генерации за флексибилна работа и баланс помеѓу работата и животот дополнително влијаат на адаптацијата.

ТРЕНДОВИ НА ПЛАЌАЊЕ ВО РЕГИОНОТ

БЕЗГОТОВИНСКИТЕ ПЛАЌАЊА ЗГОЛЕМЕНИ ЗА 30%, ЗНАЧИТЕЛЕН РАСТ НА ТОКЕНИЗИРАНИТЕ ТРАНСАКЦИИ

Visa SEE Бизнис Форумот 2024, годишната конференција на светскиот гигант во областа на платежните картички, која се одржа во Котор деновиве, беше посветена на технолошките иновации во платните системи и финансиската вклученост, собра над 120 истакнати претставници од финансиската индустрија на шест пазари во Југоисточна Европа, вклучувајќи клиенти и експерти од Visa ширум светот.

Иднината на монетарните трансакции, зајакнувањето на плаќањата преку прифаќање на методите, поддршката за малите и средни претпријатија и имплементацијата на вештачката интелигенција во дигиталните финансиски текови, беа само дел од темите за кои се разговараше на Visa SEE Бизнис Форумот 2024. Годишната конференција, која се одржа во Котор деновиве, беше посветена на технолошките иновации во платните системи и финансиската вклученост, собра над 120 истакнати претставници од финансиската индустрија на шест пазари во Југоисточна Европа, вклучувајќи клиенти и експерти од Visa ширум светот.

Некои од клучните трендови за Југоисточна Европа во модерните плаќања, покажуваат дека безготовинското плаќање низ регионот бележи раст за 30% во 2023 година, што претставува зголемување од 74% во токенизираните трансакции. Исто така, има зголемување од 16% во трговските локации, кои користат POS системи.

„Виза е присутна во регионот на Југоисточна Европа повеќе од 40 години. Нашите заеднички напори со владите, регулаторите, финансиските институции и партнерите, резултираа со значајни достигнувања во развојот на дигиталната економија во регионот. Бројот на Visa картички се зголеми за 14% во споредба со 2022 година, со 15 милиони нови Visa картички воведени низ CISSEE пазарите. Гледајќи напред, ние сме посветени на понатамошно проширување на мрежата, за прифаќање за лесни и сигурни дигитални плаќања во Југоисточна Европа, како и промовирање на дигиталната трансформација на локалната економија преку иновации“, вели Кристина Дорос, сениор потпретседател и групациски менаџер CISSEE во Visa (Senior Vice President and Group Country Manager CISSEE, Visa).

Нови карактеристики на картички и дигитални иновации

Учесниците на конференцијата беа вклучени во разговори во врска со дигиталниот напредок на регионалната заедница, додека претставниците на Visa ги покажаа значајните резултати постигнати во текот на четиридецениското бизнис на компанијата во регионот на Југоисточна Европа.

„Продолжуваме да бидеме иновативни и да ги зајакнуваме корисниците со дигитални, безбедни трансакции, кои имаат клучна улога во модернизацијата на плаќањата во регионот. Задоволна сум што нашиот Форум оваа година го постигна токму тоа - убедувајќи ги клиентите и партнерите дека платежната индустрија се развива побрзо од кога било и дека ние се развиваме со неа, обезбедувајќи им бескрајни можности да се подобрат и да бидат конкурентни во нивните бизниси“, изјави Ана Драшковиќ, Потпретседател и Генерален Менаџер на Visa Југоисточна Европа (Vice President and General Manager, Visa Southeast Europe).

Visa, исто така, претстави нови карактеристики на картички и дигитални иновации, кои ќе ги воведат потрошувачите и трговците до поприспособена, поудобна и побезбедна иднина. Visa Pay им овозможува на банките брзо да распоредат нови иновативни решенија, вклучувајќи дигитално издавање, иницирање плаќања, плаќање на допир (tap-to-pay), управување со измами и ризик, платформи за паричник и многу повеќе. Visa Flexible Credential овозможува со една единствена картичка-производ да се функционира со префрлање помеѓу начините на плаќање, ставајќи ја моќта на избор во рацете на потрошувачот. Visa Payment Passkey го потврдува идентитетот без да го прекине искуството за наплата и ја зголемува безбедноста додека ги намалува предизвиците при плаќање онлајн, на кој било уред или веб-локација, на глобално ниво.

Бројот на Visa картички се зголеми за 14% во споредба со 2022 година, со 15 милиони нови Visa картички воведени низ CISSEE пазарите. Гледајќи напред, ние сме посветени на понатамошно проширување на мрежата, за прифаќање за лесни и сигурни дигитални плаќања во Југоисточна Европа, како и промовирање на дигиталната трансформација на локалната економија преку иновации, *вели Кристина Дорос, сениор потпретседател и групациски менаџер CISSEE во Visa.*

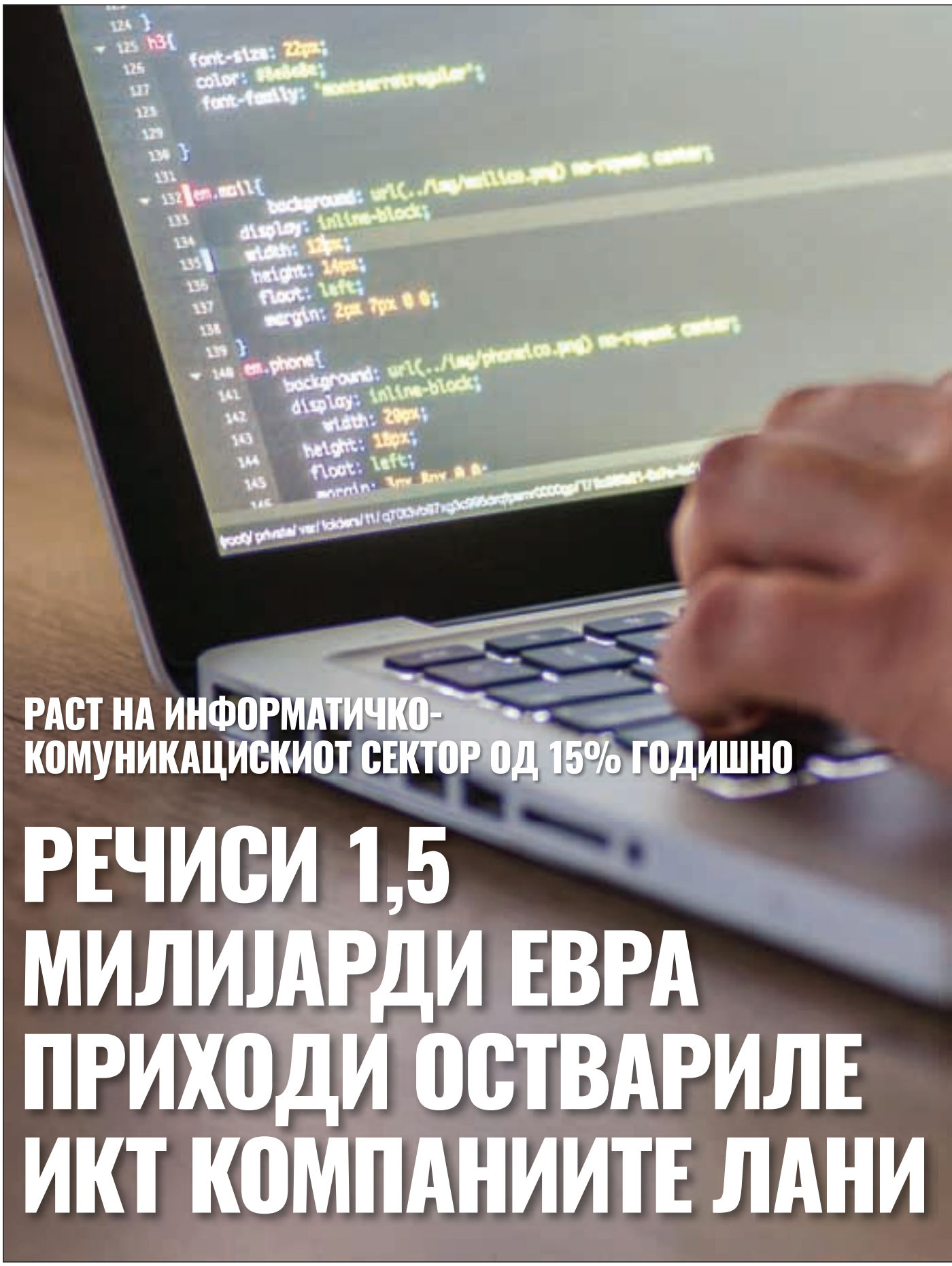

РАСТ НА ИНФОРМАТИЧКО-КОМУНИКАЦИСКИОТ СЕКТОР ОД 15% ГОДИШНО

РЕЧИСИ 1,5 МИЛИЈАРДИ ЕВРА ПРИХОДИ ОСТВАРИЛЕ ИКТ КОМПАНИИТЕ ЛАНИ

Оваа индустрија бележи пораст по сите параметри (остварени приходи, број на вработени, извоз) и значајно придонесува во државниот буџет од аспект на платени даноци и придонеси. Ова дава на знаење дека државата мора стратешки да вложува во ИКТ-индустријата, при што стимулацијата на овој сектор води кон дополнителен развој на сите други сектори во нашата економија во развој, велат од МАСИТ.

ИКТ индустријата во Македонија го задржа позитивниот тренд на пораст и во 2023 година, согласно последните официјални податоци добиени од страна на надлежните институции со кои Стопанската комора за информатички и комуникациски технологии – МАСИТ соработува. Оваа анализа МАСИТ ја спроведува на годишно ниво, со цел информирање за состојбата и движењето на ИКТ индустријата. Статистички гледано, ИКТ индустријата, секоја година бележи раст, а истото може да го заклучиме и за 2023 година која покажува континуитет во растот, но и стабилизација по однос на растот на економските индикатори. Последните години заклучно со последните податоци за 2023 година, ИКТ индустријата има импресивни резултати, дури и со ниска институционална поддршка од страна на државата.

Индустријата располага со квалификувана и ефективна работна сила со одлични познавања на англиски јазик и други останати јазици, солидна телекомуникациска инфраструктура, квалитетен софтвер и ИТ услуги, супериорно техничко и деловно знаење по конкурентни цени. ИКТ индустријата има огромен потенцијал во растот и развојот на македонската економија, а повеќето компании специјализирани во рамки на "Софтверот и ИТ услугите" главно се извозно-ориентирани компании и имаат значителна додадена вредност.

„Како секторска комора што ги претставува исклучиво ИКТ-компаниите во нашата држава, особено сме горди на нашите членки што се пример за силен економски раст, кој се чувствува во целото општество воопшто. Оваа индустрија бележи пораст по сите параметри (остварени приходи, број на вработени, извоз) и значајно придонесува во државниот буџет од аспект на платени даноци и придонеси. Ова дава на знаење дека државата мора стратешки да вложува во ИКТ-индустријата, при што стимулацијата на овој сектор води кон дополнителен развој на сите други сектори во нашата економија во развој.“, велат од МАСИТ.

Подолу се излистани одредени економски индикатори, врз основа на кои може да се увиди прогресот и растот, но и стабилноста на одредени параметри за индустријата.

Број на компании во државата

Во 2023 година, забележан е пораст на вкупниот број на регистрирани субјекти во индустријата. Во 2022 година имало активни 2846 компании во индустријата, а во 2023 година се евидентирани 3091 компанија, што ни прикажува пораст од 9% на овој индикатор. Согласно анализите на МАСИТ од претходните години, во 2022 година е забележан пораст од 16% на бројот на компании во однос на 2021 година, односно минатогодишниот пораст бил речиси двојно поголем од тековно евидентираниот пораст од 9%*.

Број на вработени лица во ИКТ и останати трошоци за вработените

Во 2022 година, евидентирани биле 19947 вработени лица во ИКТ секторот, а во 2023 година се евидентирани 21640 лица.

Забележан е пораст од 8% на овој индикатор. За споредба, минатогодишниот измерен пораст изнесувал 13% повеќе вработени во 2022 во однос на 2021 година, што укажува на благо опаѓање на вработувањата во ИКТ секторот. Значителен пораст е забележан во исплатата на останати трошоци за вработените во индустријата. Во 2023 година се исплатени над 30 милиони евра, односно 37% повеќе од претходната 2022 година кога за останати трошоци компаниите одвоиле нешто над 22 милиони евра. Овој индикатор јасно покажува дека компаниите во континуитет одвојуваат се поголеми буџети во насока на зголемување на бенефициите и задоволството на своите вработени.

Просечна месечна бруто плата исплатена во 2023 година, плати и надоместоци од плата

Просечната месечна бруто плата на вработените во оваа индустрија за 2023 година ни покажува стабилност на истата. Овој индикатор во 2023 година изнесува 2290 евра и бележи пораст од 1% во однос претходната 2022 година кога бил 2260 евра за просечна месечна бруто плата исплатена по вработен.

Платите и надоместоците од плата пак, бележат поголем пораст. Во 2023 година биле реализирани приближно 266,8 милиони евра, споредбено со 2022 година кога биле реализирани 215,2 милиони евра, што ни покажува зголемување од 24% на овој индикатор.

Годишен приход и нето извоз

Компаниите во 2023 година остварile пораст и во приходите од работењето и во извозот и тоа 15%, односно 18% пораст во однос на 2022 година.

Трошоци за даноци на плата и надоместоци на плата и придонеси за задолжително социјално осигурување

Трошоците за даноци на плати и надоместоци на плата во 2023 година, исто така бележат зголемување за 24% во однос на 2022 година. Во ист однос бележиме пораст и на платените придонеси за задолжително социјално осигурување.

Данок на добивка

ИКТ компаниите во државава во 2023 година изгенерирале данок на добивка во износ над 20 милиони долари, или 13% повеќе од 2022 година.

Движењето на генералните индикатори прикажано за последните 5 години преку податоци и процентуален раст

Индикатори	2019	2020	2021	2022	2023
Број на компании	2,198	2,378	2,450	2,846	3,091
Вработени во ИКТ секторот	15,514	16,712	17,675	19,947	21,640
Приход од работењето	EUR 879,647,534	EUR 985,269,985	EUR 933,328,401	EUR 1,279,538,270	EUR 1,470,463,270
Плати и надоместоци на плати	EUR 119,903,489	EUR 141,748,265	EUR 165,229,713	EUR 215,207,710	EUR 266,839,724
Трошоци за даноци на плати и надоместоци на плати	EUR 13,361,688	EUR 14,775,880	EUR 17,525,178	EUR 23,177,032	EUR 28,822,661
Придонеси за задолжително социјално осигурување	EUR 47,884,592	EUR 55,995,282	EUR 65,469,520	EUR 85,897,671	EUR 106,492,439
Останати трошоци за вработените	EUR 15,660,931	EUR 13,262,167	EUR 15,330,595	EUR 22,044,461	EUR 30,229,544
Данок на добивка	EUR 12,368,153	EUR 12,625,500	EUR 13,122,769	EUR 17,665,102	EUR 20,047,430
Просечна месечна бруто плата во евра	EUR 1,490	EUR 1,646	EUR 2,002	EUR 2,260	EUR 2,290
Извоз (милиони евра)	EUR 210	EUR 231	EUR 330	EUR 468	EUR 553

2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
8%	3%	16%	9%
8%	6%	13%	8%
12%	-5%	37%	15%
18%	17%	30%	24%
11%	19%	32%	24%
17%	17%	31%	24%
-15%	16%	44%	37%
2%	4%	35%	13%
10%	22%	25%	1%
11%	43%	42%	18%

Извори на податоците за табелите во овој текст:
МАСИТ, Централен регистар, Народна банка, Државен завод за статистика

ПРОКРЕДИТ БАНКА ПРАВИ ЧЕКОР НАПРЕД ВО ПОДДРШКА НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ КОМПАНИИ

СЕ ОДРЖА ВТОРАТА БИЗНИС КОНФЕРЕНЦИЈА „ДИГИТАЛНА ЕВОЛУЦИЈА“

ПроКредит Банка успешно го заврши вториот настан од серијата „Дигитална еволуција – Одговорност на бизнисите кон иднината “. Стануваа збор за бизнис конференција посветена на унапредување на дигитализацијата во македонскиот бизнис сектор со посебен фокус на малите и средни претпријатија.

По успешниот настан минатата година кој на едно место собра претставници на домашни компании од приватниот сектор, компании кои нудат дигитални услуги, како и претставници од институции кои нудат финансирање, овој пат на конференцијата се приклучија над 120 учесници од локалниот бизнис сектор. Претставници на 7 истакнати компании ги запознаа присутните со нивните нови и иновативни дигитални решенија прилагодени за малите и средните претпријатија. Маријана Андриќ од компанијата Маранд, Анастасија Милковска од Телеком, Лазар Грубор од Фоксит, Димитар Јаневски од Инбокс, Благоја Хамамџиев од Моделикс, Елена Димовска од Семос едукација и Проф. Др. Никица Мојсоска Блажевски од Го Дигитал со своите презентации илустрираа

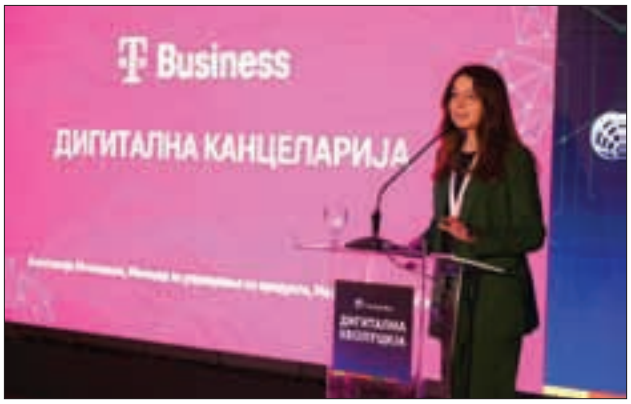

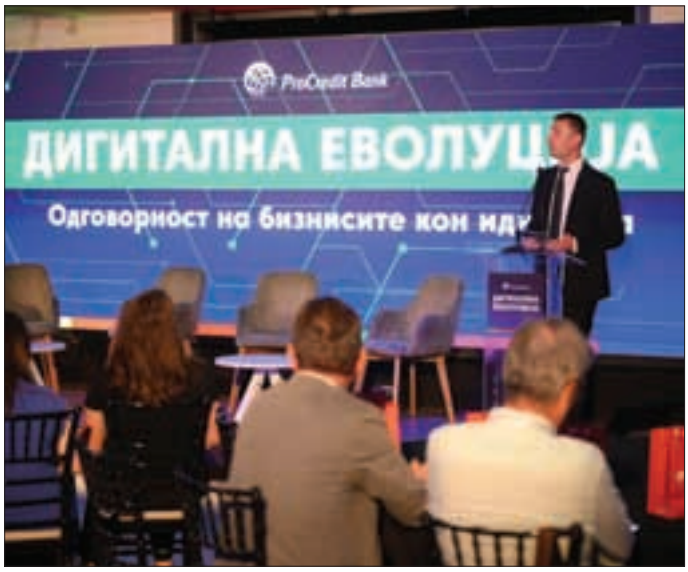

Претставници на 7 истакнати компании ги запознаа присутните со нивните нови и иновативни дигитални решенија прилагодени за малите и средните претпријатија.

како овие технологии можат да ги автоматизираат процесите, да го подобрат планирањето и одлучувањето, да ги оптимизираат трошоците и да ги задоволат барањата на конкурентниот пазар. По презентациите се одржа панел дискусијата „Дигитална трансформација - предизвици и можности“, модерирана од Милан Дамчевски, член на Управниот одбор на ПроКредит Банка, на којашто Дритан Шујаиби од Маратодент, Љубиша Веселиноски од Тим Електро Плус и Станислава Шаровиќ Павковиќ од Шизик на Ризик ги споделија своите искуства со дигиталната трансформација. Покрај споделените лични предизвици и можности, панелистите посочија и вредни стратегии за бизнисите кои започнуваат со нивните дигитални патувања.

Новитет: Саемот за дигитални решенија и вмрежувања

Најголемиот новитет на настанот оваа година беше саемот за дигитални решенија и вмрежување, каде што компаниите кои презентираа беа домаќини на штандови, нудејќи им на присутните шанса подетално да ги истражат дигиталните решенија и да се поврзат со потенцијални соработници.

Емилија Спировска, член на Управниот одбор на ПроКредит Банка, во своето обраќање на настанот ја нагласи важноста на дигитализацијата за малите и средните претпријатија.

“Дигиталната трансформација е култура на компанијата, начин на размислување на вработените и дефинирање на бизнис модел, исто колку и интеграција на новите технологии. Дигитализацијата повеќе не е револуција, таа е процес на еволуција низ кој неминовно поминува секоја компанија. Праксата покажува дека тоа што е неопходно за имплементација на дигитални решенија во пракса е линк помеѓу бизнис секторот и компаниите кои нудат дигитални услуги, па токму затоа ПроКредит како партнер на бизнисите повеќе од 20 години покрај воведување нови технолошки промени и иновации во своите процеси, оди чекор понапред и нуди платформа за едукација и вмрежување на клиентите, со што наметнува забрзано темпо на дигитализација во бизнис секторот. Сметаме дека ова е неопходен чекор за компаниите да го забрзаат својот развој, да ја зголемат конкурентноста, а со тоа да ги подобрат финансиските резултати“, изјави Емилија Спировска.

Како лидер во дигитализацијата во македонскиот банкарски сектор, ПроКредит Банка преку серијата настани „Дигитална еволуција– Одговорност на бизнисите кон иднината“ ќе продолжи да гради мост помеѓу деловниот сектор, давателите на дигитални решенија и финансиските институции, промовирајќи практични решенија за потребите на компаниите кои се на патот кон успехот.

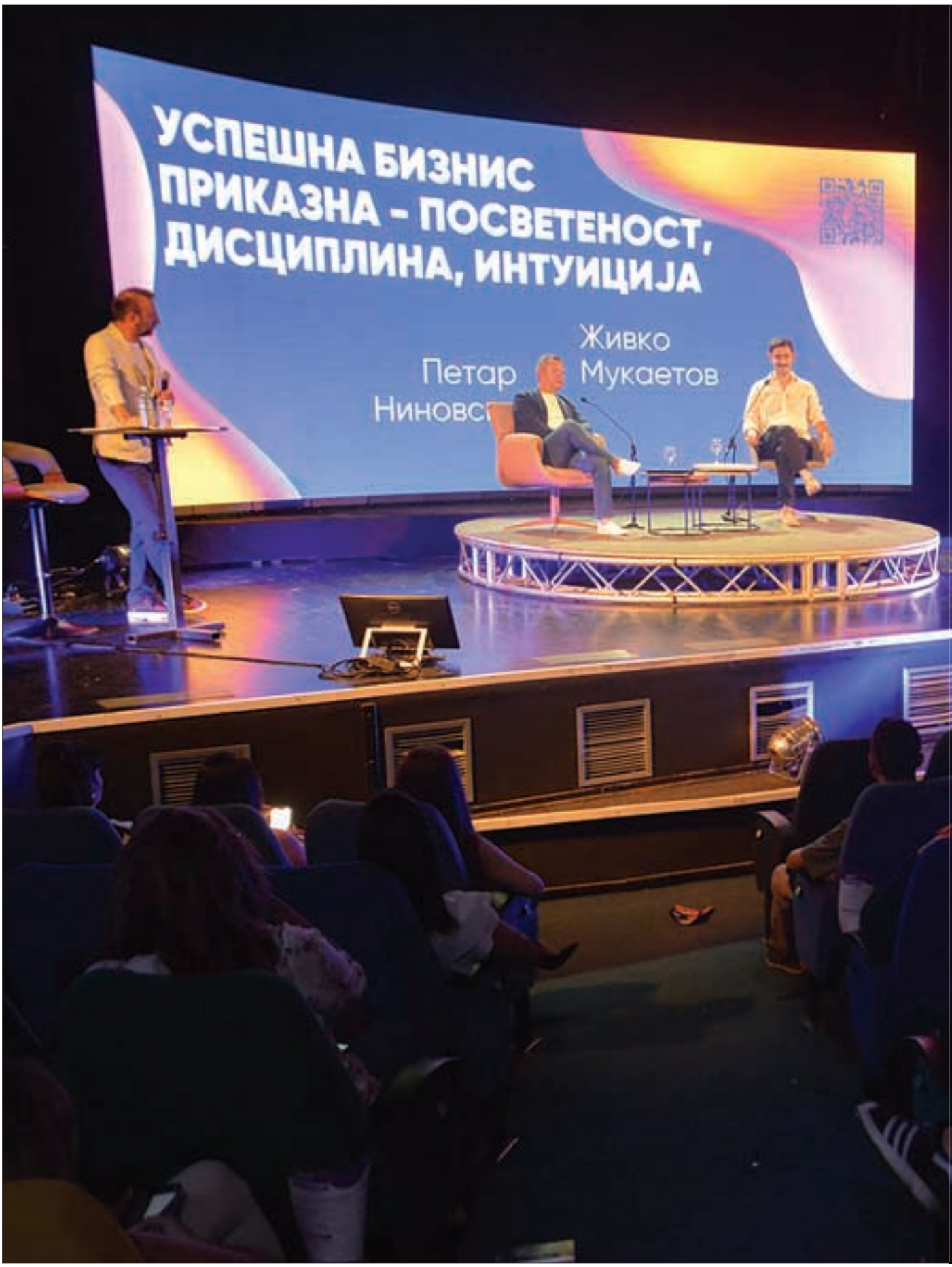
УСПЕШНА БИЗНИС ПРИКАЗНА - ПОСВЕТЕНОСТ, ДИСЦИПЛИНА, ИНТУИЦИЈА
Живко Мукаетов

КОНФЕРЕНЦИЈА НА „ХАЛК БАНКА“ „ЧУВАРИ НА МУДРОСТА“

МУКАЕТОВ ОД АЛКАЛОИД И НИНОВСКИ ОД БРЕИНСТЕР СПОДЕЛИЈА ИСКУСТВА СО МЛАДИТЕ

Целта на конференцијата „Чувари на мудроста“ во организација на „Халк Банка“ АД Скопје е обединување на студентите и младите претприемачи со најдобрите ментори и практичари од различни професионални области и можност од прва рака да се слушнат успешни приказни и да се научат корисни работи од искуствата на луѓето кои со својот труд и посветеност успеале да ги надминат сите бариери и да ги достигнат врвовите во својата кариера.

„Кај нас, голем дел од младите луѓе сметаат дека ќе можат најдобро да се реализираат преку јавниот, односно државниот сектор. Јас сепак би го препорачал приватниот сектор, каде секој кој се одважил, кој заслужил шанса, истата неминовно ќе ја добие. Сите компании имаат потреба од квалитетни и посветени кадри со правилни вредности. Ние во 'Алкалоид' се бориме таквите луѓе да ги донесеме и задржиме, преку програмите за практикантство, дуално образование, кариерно следење и разни интерни обуки и активности.“, истакна првиот човек на „Алкалоид“, Живко Мукаетов.

Генералниот директор и Претседател на УО на „Алкалоид“, Живко Мукаетов, зеде учество на конференцијата „Чувари на мудроста“, која по втор пат се одржа деновиве во организација на „Халк банка“ АД Скопје, под мотото „Инспирација за новата генерација“.

Во рамките на вториот конференциски панел, насловен „Успешна бизнис приказна – посветеност, дисциплина, интуиција“, модериран од Сашко Коцев, а во друштво на ко-панелистот Петар Ниновски, основач на „Бреинстер“, низ пријатна и непосредна дискусија базирана на сопствените искуства, Мукаетов се осврна на своите лични и професионални предизвици во неговата 25-годишна кариера.

„За мене, како човек кој го води 'Алкалоид', најголем предизвик беше почетокот на менаџерското поглавје. На 32 години, дојдов на чело на еден голем систем со долга традиција и специфична тежина. Многу луѓе беа со резервирана доверба, а превладуваа и очекувањата дека 'најдобрите времиња' за 'Алкалоид' завршиле. 18 години потоа, резултатот на исклучително посветената работа е, можам да кажам, глобална компанија, присутна на сите континенти, во повеќе од 50 земји во светот, со континуиран раст и развој и над пет-кратен раст на продажбите во изминатиот период. Компанија која покажува и докажува дека и во Македонија можеме многу работи да направиме онака како што треба и дека сме способни и конкурентни да се позиционираме каде било во светот“, истакна Мукаетов.

Голем дел од панел дискусијата беше посветен на човечките ресурси, односно предизвиците со кои младите се соочуваат на почетокот од нивните кариери во поглед на изборот на нивниот професионален пат во државен или во приватен сектор, но и предизвиците со кои компаниите се соочуваат во поглед на изнаоѓање квалитетен и стручен кадар.

„Кај нас, голем дел од младите луѓе сметаат дека ќе можат најдобро да се реализираат преку јавниот, односно државниот сектор. Јас сепак би го препорачал приватниот сектор, каде секој кој се одважил, кој заслужил шанса, истата неминовно ќе ја добие. Сите компании имаат потреба од квалитетни и посветени кадри со правилни вредности. Ние во 'Алкалоид' се бориме таквите луѓе да ги донесеме и задржиме, преку програмите за практикантство, дуално образование, кариерно следење и разни интерни обуки и активности. Многу е важно како општество да градиме клима во која кај младите првиот професионален избор би бил приватниот сектор во која било форма: дали како дел од големите компании, преку сопствена бизнис иницијатива, старт-ап и слично“, поентираше Мукаетов.

ProCredit Bank
И одмор,
и заштеда!
3.6%
мкд
Орочен депозит со атрактивни
каматни стапки за само 13 месеци
mkd.info@Procredit-group.com
02/2446-000
www.pcb.mk

Основачот на „Бреинстер“, Петар Ниновски (десно на фотографијата) во своето обраќање до младите студенти и претприемачи, нагласи дека младите не треба да „се штедат“ во првите 15 години од својата кариера туку: „Да работат напорно, да се пробуваат, ако треба и да направат грешки во бизнисот, но да умеат да си простат за нив“. Тој сподели неколку принципи за успешна бизнис приказна: диференцирање од конкуренцијата, смелост и параноичност во свет којшто постојано се менува. Во обраќањето до младите, сподели дека успешноста на бизнисот лежи во способноста постојано да се делува и да се работи наместо да се троши непотребно долго време на планирање.

Неколку принципи за успешна бизнис приказна

Основачот на „Бреинстер“, Петар Ниновски во своето обраќање до младите студенти и претприемачи, нагласи дека младите не треба да „се штедат“ во првите 15 години од својата кариера туку: „Да работат напорно, да се пробуваат, ако треба и да направат грешки во бизнисот, но да умеат да си простат за нив“.

Тој сподели неколку принципи за успешна бизнис приказна: диференцирање од конкуренцијата, смелост и параноичност во свет којшто постојано се менува. Во обраќањето до младите, сподели дека успешноста на бизнисот лежи во способноста постојано да се делува и да се работи наместо да се троши непотребно долго време на планирање.

Како основач на Бреинстер и Бреинстер Некст колеџот, Ниновски, го трансформираше образованието во регионот. Студентите од академиите работат на реални проекти за партнер-компаниите на Бреинстер, учествуваат во хакатони коишто симулираат работна атмосфера и изработуваат концепт-решенија. Како лидери на регионот со вработени 2136+ алумни студенти, Бреинстер ги обучува своите студенти да бидат квалитетен ИТ-кадар.

На самиот крај, Петар Ниновски постави прашање за вештачката интелигенција во фармацевтската индустрија. На темава, Мукаетов сподели дека „Алкалоид“ како глобална компанија ги следи трендовите користејќи податоци и симулации од разни бази на вештачката интелигенција коишто понатаму служат како дел од донесувањето одлуки.

„Во фармацевтската индустрија, трендовите се менуваат многу брзо и ако сакаме да останеме конкурентни, истите мора да ги следиме. Како компанија, ние веќе користиме податоци и симулации од разни бази на ВИ кои ни служат како дополнителни аргументи при носењето на одлуки во насока на влез на нови пазари, развој на нови производи и слично“.

Целта на конференцијата „Чувари на мудроста“ во организација на „Халк Банка“ АД Скопје е обединување на студентите и младите претприемачи со најдобрите ментори и практичари од различни професионални области и можност од прва рака да се слушнат успешни приказни и да се научат корисни работи од искуствата на луѓето кои со својот труд и посветеност успеале да ги надминат сите бариери и да ги достигнат врвовите во својата кариера.

Мукаетов и Ниновски добија рекордни 23 прашања од присутните студенти. Токму и ова е целта на самата конференција којашто се одржува по втор пат: поврзување на младите во почетоци на своите кариери со веќе реализирани и успешни професионалци.

EVN Group

Електронска платформа на Електродистрибуција

Приклучете се на мрежата онлајн – без посета на КЕЦ!

Од поднесување на барање до приклучување
- едноставно, брзо и транспарентно!

Најавете се или регистрирајте се на online.elektrodistribucija.mk!

ДОЗНАЈТЕ ПОВЕЌЕ

ЗАШТИТА НА ПРАВАТА НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ

БАЛКАНСКАТА РУТА НА ТРГОВИЈА СО ФАЛСИФИКУВАНИ ПРОИЗВОДИ

Иако сите регионални земји имаат слична, и на хартија силна, правна рамка, сè уште се појавуваат проблеми кога станува збор за справување со фалсификуваните производи. Овие проблеми најчесто се резултат на недостиг на ресурси и недостиг на ефикасни механизми за спроведување на регулативите, како и ограничената стратегија за заштита на интелектуална сопственост на носителите на правата.

автор:
ВАЛЕНТИНА ПРГОМЕТ
Член на работната група за интелектуална сопственост при АмЧам и правник и менаџер за Балканските земји во Реакт Балкан

Многу иновации се резултат на години истражувања и значителни инвестиции на ресурси од различен вид, со крајна цел: нивна монетизација преку лиценци или продажба на одредени изуми. Креаторот на иновацијата, односно носителот на правото на интелектуална сопственост добива исклучиво право да го користи својот интелектуален имот самиот, но и да го пренесува правото за користење на лиценцата за авторски права на други лица. Токму затоа, правото на интелектуална сопственост има економска вредност како и секоја друга сопственост.
Со оглед на глобализацијата, зајакнувањето и основањето на солиден и безбеден глобален трговски систем ги поддржува локалните дистрибутери и потрошувачите. Всушност, една од основните идеи на правата на интелектуална сопственост е да се охрабрат носителите на правата да ги внесат своите идеи во различни пазари, со тоа поддржувајќи ги авторските права на креаторите. Затоа, силната заштита на правата на интелектуална сопственост им дава на бизнисите доверба да се приклучат кон странските пазари. Со цврсти мерки, бизнисите полесно можат да избираат дестинации за инвестиции, очекувајќи квалитетна заштита на нивните права од интелектуална сопственост.
За жал, практиката покажува дека меѓународната трговија со фалсификувани производи е еден од најголемите предизвици во оваа област. За да разбереме подобро како функционира ваквиот вид трговија на нашиот терен, а со тоа, и да научиме зошто е важно истата да се превенира и санкционира, во овој текст одблизу ја анализираме Балканската рута на трговија со фалсификувани производи.

Движењето на фалсификуваните производи низ Балканот

Балканските земји се брзорастечки економии и нивните законодавства континуирано се менуваат за да се усогласат со законодавството на ЕУ. Иако сите регионални земји имаат слична, и на хартија силна, правна рамка, сè уште се појавуваат проблеми кога станува збор за справување со фалсификуваните производи. Овие проблеми најчесто се резултат на недостиг на ресурси и недостиг на ефикасни механизми за спроведување на регулативите, како и ограничената стратегија за заштита на интелектуална сопственост на носителите на правата.
Балканот е плодна почва за трговија преку морски и копнени дистрибутивни (и производствени) мрежи, покажуваат резултатите при истражувањето на Балканската транзитна зона. Опфаќајќи голема територија, Балканот е поврзан со други континенти и региони, последователно создавајќи Проширена Балканска рута. Случаите каде што се спроведени заплени на фалсификувани производи (извор React case management), кои ги прикажуваат земјите од регионот, го илустрираат обликот на оваа анализа на Балканската рута за фалсификувани производи.
Како транзитна земја, Република Северна Македонија има улога во движењето на производи, вклучително и фалсификувани производи. Компаниите дистрибуираат и продаваат свои производи во Република Северна Македонија преку трговци, со продажба на големо и малопродажба онлајн и офлајн. Малопродажниот сектор во Република Северна Македонија е доминиран од мали продавници, неколку трговски центри и присутни странски супермаркети. Производите најчесто пристигнуваат преку копнени, но и преку воздушни канали. Помалку забележлив, но сепак присутен, е и транспортот преку пристанишните канали во соседните земји.
Како појдовна точка, фалсификувани стоки се испраќаат од Кина или Турција. Потоа следува транспорт преку Грција, со дестинација Косово, Северна Македонија или Босна и Херцеговина (Arizona Market). Во повеќето случаи, грчките цариници ги задржуваат нелегалните стоки и обезбедуваат детали за рутата на транспортот. Од јужната страна, стоките најчесто доаѓаат од Димитровград, Бугарија до Србија, каде се запираат пред да влезат на локалниот пазар во Србија. Покрај централниот Медитеран, Црна Гора создава основа за влез на фалсификувани

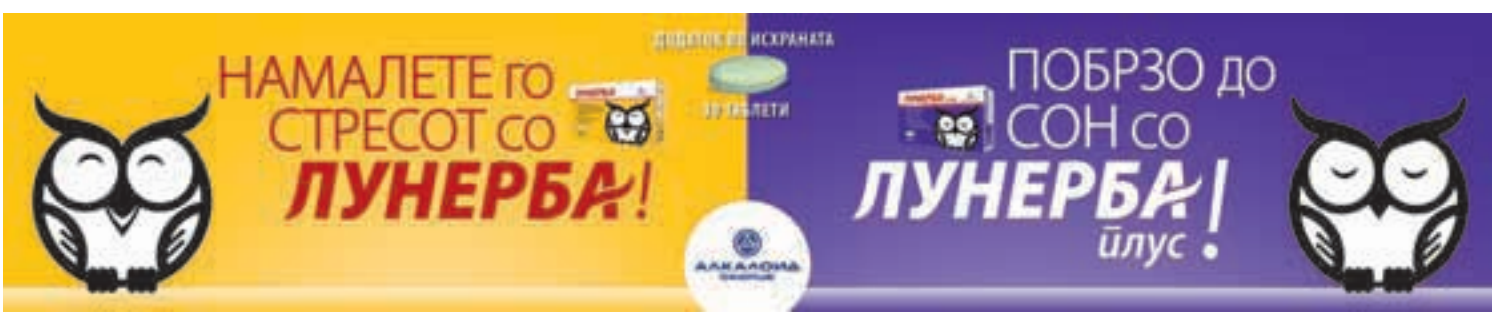

стоки на пазарот, најчесто преку воздушен пат.
Според оваа анализа на случаи, Турција и Кина се најпознати по транспорт на фалсификувана стока на Балканот.

Регионална статистика
(извор React case management)
Вкупно царински случаи по земја (во период) од 2018 до април 2024 година:

- Албанија: 24 случаи
- Босна и Херцеговина: 123 случаи
- Косово: 1029 случаи
- Македонија: 244 случаи
- Црна Гора: 243 случаи
- Србија: 1031 случаи

Синергијата помеѓу носителите на правата и органите е клучна за ефективна заштита на интелектуалната сопственост на границите

Мерките на граничните премини им овозможуваат на носителите на правата на интелектуална сопственост да обезбедат заштита за нивните трговски марки.
Активното вклучување и поддршка од носителите на правата на права од интелектуална сопственост кон царинските органи е од суштинска важност. Така, соработката меѓу органите и носителите на правата на интелектуална сопственост е клучна за успех.
Заедно со органите на власта, вклучувањето и поддршката од носителите на правата на интелектуална сопственост се круцијални за посилна заштита на овие права. Двете страни (институциите и носителите на правата) креираат симбиоза што им покажува на прекршителите дека е воспоставено соодветно ниво на спроведување при повреда на правата од интелектуална сопственост. Носителите на правата треба да ги зајакнат своите политики против фалсификување за помали пазари и количини на производи во заплени, а органите треба да ги интензивираат напорите не само за јасни прекршоци, туку и да ги сменат политиките во однос на паралелни увози и онлајн продажби за поефективни резултати во заштитата на правата од интелектуална сопственост.

НЛБ **Виолетов Потрошувачки кредит**

Брзо решение за твојот план!

Аплицирај за **Виолетов потрошувачки кредит**
и оствари ги своите летни планови за само половина час!

Искористи ги промотивните поволности без трошоци за одобрување до 31 август.

NLB Banka

ИЗВОНРЕДНА МОЖНОСТ ЗА ПРОДЛАБОЧУВАЊЕ НА ИТАЛИЈАНСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ВРСКИ

ДВОЈНА ДИПЛОМА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ КАТОЛИКА ОД МИЛАНО И УНИВЕРЗИТЕТОТ АМЕРИКАН КОЛЕЏ СКОПЈЕ

Универзитетот Католика е основан во 1921 година, има 12 факултети, 5 кампуси и соработка со значајни универзитети во светот. Тој е најголемиот приватен универзитет во Европа и најголемиот католички универзитет во светот. Факултетот за политички и општествени науки при Универзитетот Католика со којшто УАКС потпиша договор за двојна диплома е високорангиран меѓу најдобрите 200 во светот.

На 12 јуни (среда) 2024 година, во Европска куќа во Скопје, се одржа панел за италијанско-македонските дипломатски односи и за соработката меѓу двете земји во областа на образованието. Воведно обраќање на панелот имаше амбасадорот на Република Италија Андреа Силвестри. Тој ја подвлече важноста на италијанско-македонските билатерални односи, кои бележат постојан развој во сите сфери, вклучувајќи го и образованието. Според амбасадорот Силвестри, особено е значајно што во контекст на одбележувањето на 30-годишнината од дипломатските односи меѓу двете земји, два универзитети - Американ Колеџ Скопје и Католичкиот универзитет на Светото Срце од Милано, популарно познат како Универзитет Католика, воспоставија договор за размена и соработка. Гостинот на панелот, деканот на Факултетот за политички и општествени науки при Универзитетот Католика од Милано проф. д-р Гвидо Мерсони го истакна задоволството од договорот за двојна диплома за додипломски студии по политички науки и меѓународна комуникација потпишан со Универзитетот Американ Колеџ Скопје. Со договорот се овозможува македонските студенти што завршиле две години од нивните студии во Скопје, да ја завршат третата година во Милано и да се стекнат со дипломи од двата универзитети.

Меѓу другото, деканот Мерсони потсети и на фактот дека Универзитетот Католика е основан во 1921 година, има 12 факултети, 5 кампуси и соработка со значајни универзитети во светот. Тој е најголемиот приватен универзитет во Европа и најголемиот католички универзитет во светот. Факултетот за политички и општествени науки при Универзитетот Католика со кој се потпиша договор за двојна диплома е високорангиран меѓу најдобрите 200 во светот.
На панелот се обратија и проректорката на Универзитетот Американ Колеџ Скопје проф. д-р Венера Крлиу и деканот на Факултетот за политички науки при Универзитетот Американ Колеџ Скопје проф. д-р Иван Додовски. Како што истакнаа тие, покрај политолошки содржини, споменатата програма нуди интердисциплинарен пристап до знаења и вештини од економија и бизнис, дипломатија, историја, социјална психологија и светски јазици, профилирајќи идни професионалци за државни и меѓународни институции, тинк-тенк организации, медиуми и други установи во областа на домашната и глобалната политика.
Според заедничката оценка на учесниците на панелот, оваа најнова иницијатива ќе овозможи не само унапредување на квалитетот на македонското образование и нови можности за студирање, туку и продлабочување на врските меѓу двете земји.

УРБАН
ФУНКЦИОНАЛЕН
ПРОСТОР
со природни динамики
GRAND
SKOPJE
СКЕНИРАЈ
ЗА ПОВЕЌЕ
ГРАНД ИНФО!

НЕ СЕ СВЕТСКИ ШАМПИОНИ ВО РОБОТИКА, НО СЕ ТРУДАТ ДА ФАТАТ ЧЕКОР

ВО ХРВАТСКА ИМА НЕКОЛКУ АМБИЦИОЗНИ ПРОЕКТИ ЗА РАЗВОЈ НА РОБОТИ

Иако роботската економија нема некаков бум во Хрватска, сепак хрватските роботичари работат на сложени проекти, од кои некои наскоро ќе бидат комерцијализирани, на пример медицинскиот робот RONNA, а некои домашни компании, како што е Гидеон, развиваат роботи кои веќе ги продаваат на странскиот пазар, пишува загрепски Лидер прес.

Работодавците и демографите во развиениот свет не треба да се грижат: недостигот на работници ќе биде заменет со роботи. Во Јужна Кореја, земјата со најниска стапка на наталитет во светот, секој десетти работник е робот. Како што објави најголемиот финансиски магазин во светот, јапонскиот Nikkei, на секои десет илјади работници во таа земја има 1.012 роботи. На второ место според густината на роботите на пазарот на труд е Сингапур, со 730 од нив од десет илјади работници. Меѓутоа, во Јужна Кореја ќе има уште повеќе роботи во сите индустрии бидејќи владата на таа земја планира да инвестира 2,3 милијарди долари во „К-роботската економија“ до 2030 година со цел да стане глобално конкурентна и да го компензира недостатокот на работна сила. Корејското Министерство за трговија, индустрија и енергија го означи развојот на индустријата за роботика како главна економска стратегија, според која извозот на роботи треба да се зголеми на 3,9 милијарди долари до 2030 година. За споредба, во 2021 година тој вредел 850 милиони долари. Така, Јужна Кореја ќе се натпреварува со Јапонија, светскиот лидер во извозот на роботика, која произведува 45 отсто од светските роботи и чиј извоз во 2022 година изнесуваше 3,8 милијарди долари.

Како е во Хрватска?

Во Јужна Кореја планираат да вклучат милион роботи во производство, земјоделство, логистика, услуги, одбрана, социјално осигурување и медицинска нега до 2030 година. Станува збор за „севозможни“ роботи: се качуваат по скали, полнат осумдесет шолји кафе за еден час... Иако роботската економија нема некаков бум во Хрватска, сепак хрватските роботичари работат на сложени проекти, од кои некои наскоро ќе бидат комерцијализирани, на пример медицинскиот робот RONNA, а некои домашни компании, како што е Гидеон, развиваат роботи кои веќе ги продаваат на странскиот пазар, пишува загрепски Лидер прес.

Во Регионалниот центар за извонредност за роботски технологии (CRTA) на Факултетот за машинство и бродоградба при Универзитетот во Загреб (ФСБ), во лабораториите за вештачка интелигенција, автономни системи и медицинска роботика, опсегот на истражувачки и развојни проекти е многу голем.

„Во научна смисла, ние сме особено заинтересирани за развој на методи за учење на роботите. Во доменот на индустриската роботика, работиме на колаборативни роботи и автономни системи кои се способни да работат во неструктурирана и променлива работна средина. Дваесет години работиме на развој на мобилни роботи. Најинтересен проект е мобилен робот за инспекција на градежни објекти кој се движи по вертикални површини. Во Лабораторијата за медицинска роботика работиме на развој на нова генерација медицински роботи кои ќе можат да се користат за различни процедури во неврохирургија, ортопедија или за терапевтски процедури“, објаснува првиот човек на CRTA, академик Бојан Јербиќ.

Најблиску до комерцијализација

Тој додава дека најблиску до комерцијализација е нивниот неврохируршки робот RONNA, за кој пред две години ја основаа спин-оф компанијата RONNA Medical со цел проектот за истражување и развој да го претворат во производ во согласност со највисоките европски стандарди (MDR). Најновата генерација на неврохируршкиот роботски систем RONNA G6 неодамна беше премиерно претставена во Болоња на најголемиот италијански саем за медицинска технологија „Exposanità 2024“.

„Шестата генерација на тој роботски систем моментално е во процес на европска сертификација за да може да биде достапна за болниците на хрватскиот и европскиот пазар. Најновата RONNA е исклучително достигнување во медицинската роботика и нуди многу решенија кои сè уште не постојат во клиничката пракса. Станува збор за мобилен роботски систем кој се позиционира во операционата сала според положбата на пациентот и оперативниот план. Со користење на сопствени батерии, системот е енергетски независен и може да работи без електрична енергија до четири часа. Тој е во голема мера автономен и обезбедува најголема прецизност на минимално инвазивните хируршки процедури, ослободувајќи го хирургот од технички и физички тешки процедури. Менаџментот и клиничкиот софтвер беа целосно развиени од RONNA Medical и им овозможуваат на хирурзите интуитивен интерфејс и леснотија на користење. Многу механички и електронски компоненти се исто така дело на врвните млади инженери на RONA Medical. Тоа е првиот ваков систем чие куќиште е направено со најнова технологија за 3D печатење од незапалив материјал кој се користи исклучиво во воздухопловната и вселенската индустрија и медицината. RONNA G6 е доказ за силното влијание што може да го имаат врвните технолошки иновации врз клиничката пракса“, објаснува Јербиќ.

Од роботски раце до роботи нуркачи

Тој објаснува дека новата генерација на роботскиот систем RONNA е врв на технолошкиот дизајн фокусиран на корисникот, во кој секоја карактеристика е дизајнирана да ги подобри хируршките исходи, да го оптимизира текот на процедурата, со крајна цел да ја подобри грижата за пациентите.

„Хрватските компании се исклучително заинтересирани за високите технологии како роботиката и вештачката интелигенција, а CRTA се стреми првенствено да обезбеди трансфер на знаење како дел од заеднички европски проекти, но од наша

академска перспектива би биле позадоволни доколку реалниот сектор имаше повеќе решителност и храброст за воведување нови технологии и инвестирање во нив. Денес, не е можно технолошкиот развој да се заснова исклучиво на купување на готови решенија, потребно е да се вклучите во технолошкиот развој за да се развијат соодветни сопствени компетенции неопходни за успешна примена, подобрување и одржување на такви современи технички и информациски системи - вели Јербиќ.

На Факултетот за електротехника и компјутери на Универзитетот во Загреб (FER), тие покриваат четири области на роботиката со три научни лаборатории: Лабораторија за мобилна роботика (LAMoR), Лабораторија за роботика и интелигентни системи за контрола (LARICS) и Лабораторија за подводни системи и технологии (LABUST).

„Тие три лаборатории се меѓу најактивните истражувачки групи на FER. Тие покриваат петнаесет до дваесет проценти од проектите што ги спроведуваме и на нив вработуваат во просек по сто истражувачи. Во моментов се реализираат 15 проекти“, вели продеканот за истражување и иновации на FER, проф. д-р. Стјепан Богдан.

Според него, во LARICS се занимаваат со развој и истражување во областа на воздушната роботика: дронови, кои не служат само како летечки камери, на нив се монтираат и различни уреди, како и мали роботски раце и механизми за интеракција со околината. Тие можат да се користат за пренос на работи или допирање на околината; тие можат, на пример, да инсталираат сензор на столбот на мостот кој ќе ги мери вибрациите, така што нема потреба да ангажирате алпинисти за оваа напорна работа. Во таа лабораторија вршат истражувања и во индустриска роботика. Станува збор за различни роботски раце кои се користат за манипулирање со предмети, на пример за додавање предмети на машини или пакување. Третата група на истражувања е поврзана со примената на роботиката во земјоделството, на пример со платформи кои можат да работат во лозја - роботи гасеници кои ја снимаат состојбата на лозјата и овошните насади и вршат едноставни задачи како прскање. LABUST развива роботи кои пловат

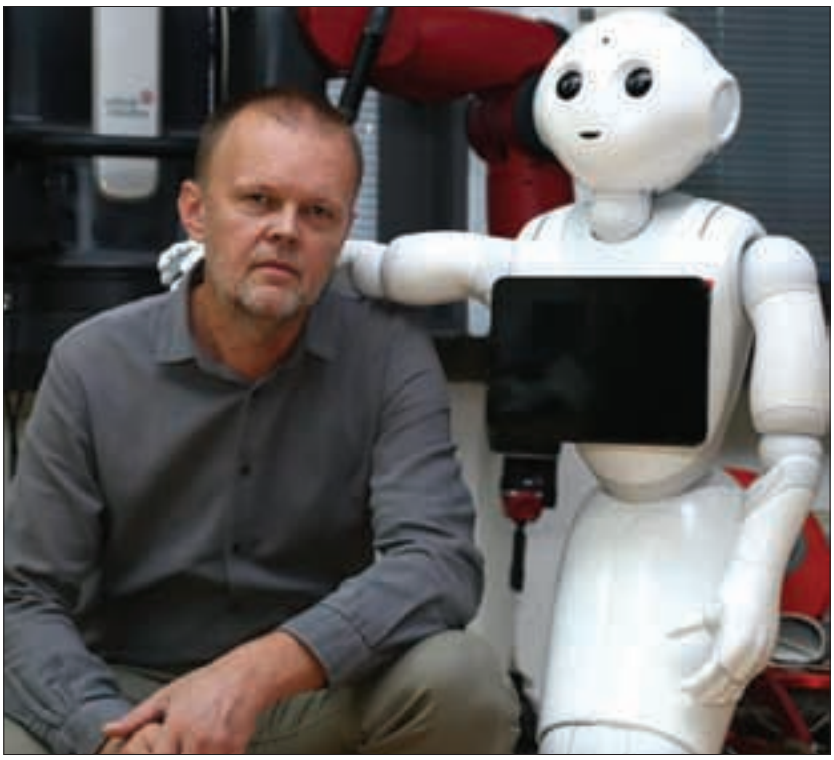

Стјепан Богдан, продекан за истражување и иновации на Факултетот за електротехника и компјутери, Универзитет во Загреб, вели дека им приоѓаат компаниите кои не биле доволно автоматизирани и роботизирани за специфични потреби, најчесто поврзани со подобрување на трудоинтензивните, монотоните и повторливи работни места.

и оние што се користат под морето, како и системи за контрола и навигација за автономни бродови кои можат да работат независно - без интервенција на екипажот тие можат да ги заобиколат пречките и да пловат во пристаништето. На такви пловила може да се монтираат и роботски краци, така што, на пример, автономен брод може да се приближи до друг брод и да пренесе товар или да изврши одредена процедура. Во областа на подводната роботика се развиваат подводни нуркачи кои се контролираат од брод. На нив може да се монтираат роботски раце за манипулирање со предмети под морето. Покрај овие, LABUST развива и нуркачи кои извршуваат задачи целосно автономно користејќи паметни алгоритми кои обработуваат податоци од сензори, сонари и камери. Третата лабораторија, LAMOR, се занимава со мобилни роботи кои се движат на земја и извршуваат различни задачи, а истражувањето се фокусира на развивање на нивната перцепција и навигација во вселената користејќи информации од камерите и LIDAR.

Компаниите се приближуваат

Таквите роботи се користат за транспорт на товар/пакети во големи логистички центри.

„Како научноистражувачка институција, новите технологии кои ги развиваме како дел од проекти ги лиценцираме на компании, најчесто стартапи лансирани во соработка со вработените во FER, кои потоа се занимаваат со финален развој и пласирање на новите технологии на пазарот. Врз основа на истражувањата поврзани со роботиката, лансирани се неколку стартапи, а нашите докторанди Един Кочо и Јосип Ќесиќ се ко-основачи на Gideon, компанија специјализирана за роботика и автоматизација, особено за логистика на магацини“, вели Богдан и додава дека роботиката во Хрватска не е толку развиена како што може да биде особено кога се споредува

со Европа и светот. Во моментов, само неколку десетици компании се занимаваат со тоа, и тоа во најширока смисла на разбирање на таа гранка.
„Сепак, роботите се користат во сите индустрии, затоа на ФЕР пристапуваат компании кои не беа доволно автоматизирани и роботизирани со специфични потреби, најчесто поврзани со подобрување на трудоинтензивните, монотони и повторувачки работни места. Со вакви компании, ФЕР како партнер аплицира за проекти финансирани главно со средства од ЕУ“, објаснува Богдан.
Како дел од Националниот план за закрепнување и отпорност, односно повикот за „Таргетирани научни истражувања“, ФЕР аплицираше за повеќе од седумдесет проекти со партнерски компании и институции, од кои десет апликации се поврзани со роботиката и нејзината примена во индустријата, на пр. во месната, во земјоделството, металопреработувачката индустрија и инспекција на индустриски постројки со користење на автономни роботски системи.

Извоз на „магационери“

Само Гидеон, кој се занимава со развој на автономни мобилни роботи и сродни решенија за автоматизирање на доминантните рачни процеси во магацините и дистрибутивните центри, одговорил на новинарското прашање испратено до некои хрватски компании кои развиваат роботи.
„Нашите решенија се фокусирани на две клучни апликации: автономно товарење и истовар на камиони и нарачка на стоки, истовремено оптимизирајќи ја работата на луѓето и флотата на роботи. Системот се заснова на компјутерски вид и вештачка интелигенција, која на роботите им обезбедува клучни способности како што се автономно однесување, просторно разбирање, извршување доделени мисии и интеграција со постоечките процеси и системи. Денес, Гидеон е фокусиран на испорака на роботи за вистински операции на клиентите во Северна Америка. Потенцијалот за примена на флексибилни роботски решенија во автоматизацијата на логистичките процеси во западните економии е исклучително голем. Се проценува дека само во САД годишните трошоци за логистичките процеси на кои е фокусиран Гидеон изнесуваат приближно 95 милијарди долари“, вели Клаудија Шаркањ, директорка на деловните операции на Гидеон.
Според неа, меѓу хрватските компании, од искуството на Гидеон, Атлантик Група е добар пример за корисник кој континуирано инвестира во подобрување на логистичките операции со помош на роботиката и системите за автоматизација.

ДВОРСКИ ИГРИ НА НАЈМОЌНИТЕ ЛУЃЕ ВО ЕУ

ПЛАНОТ НА МИШЕЛ ЗА РУШЕЊЕ НА ФОН ДЕР ЛАЈЕН

Шарл Мишел, сè уште актуелниот претседател на Европскиот совет, наводно им ја претставил идејата на лидерите на ЕУ дека грчкиот премиер Кириjакос Мицотакис треба да ја преземе функцијата на Фон дер Лајен, изјавија за Политико пет анонимни европски дипломати и официјални лица. Досега, шансите се во корист на Фон дер Лајен, но тоа не го спречило Мишел да се обиде да го истурка заговорот против неа.

Шарл Мишел, претседателот на Европскиот совет, смислил најнов план за соборување на Урсула фон дер Лајен од функцијата претседател на Европската комисија, најважното извршно тело на Европската унија. Мишел наводно им ја претставил идејата на лидерите на ЕУ дека грчкиот премиер Кириjакос Мицотакис треба да ја преземе функцијата на Фон дер Лајен, изјавија за Политико пет анонимни европски дипломати и официјални лица. Досега, шансите се во корист на Фон дер Лајен, но тоа не го спречило Мишел да се обиде да го истурка заговорот против неа. Дипломатите и официјалните лица го нарекоа уште еден очајнички обид да се собори Фон дер Лајен. Покрај тоа, Мишел наводно зад затворени врати сугерирал дека данската премиерка Мете Фредериксен би можела да биде подобар претседател на Европскиот совет од поранешниот португалски премиер Антонио Коста, кој е фаворизиран од Фон дер Лајен и чие име најчесто се споменува во контекст на преземање на

Нивната „војна“ кулминираше за време на посетата на Анкара во 2021 година, кога Мишел го грабна единственото слободно столче за време на фотосесијата и седна до турскиот претседател Ердоган, додека Фон дер Лајен мораше да седи на блискиот кауч. Аферата стана позната како „Софагејт“, а Фон дер Лејен го обвини Мишел за сексизам.

функцијата на Мишел.
„Уште еднаш, ова се лажни вести и лаги. Претседателот се консултираше со сите лидери поединечно за процесот на поделба на функциите. Претседателот не спомна конкретни имиња во оваа фаза“, рече Екатерина Кејсинг, портпаролка на Шарл Мишел.

Конфликтот кулминираше при посетата на Ердоган

Мишел е задолжен за водење на политичкиот договор меѓу европските лидери за назначувањето челници на Европската комисија, Европскиот совет, Европскиот парламент и надворешнополитичкиот огранок на ЕУ по европските избори. „Нема улога за Мишел во овој процес, освен во неговата глава“, тврди еден дипломат ЕУ дипломат.
Во деновите по изборите, меѓу 27-те шефови на држави и влади се појави консензус дека Фон дер Лајен треба да добие втор мандат, а Коста да биде новиот претседател на Европскиот совет. Добриот личен однос меѓу двајцата помогна во ова особено по годините на конфликт меѓу Мишел и Фон дер Лајен.
Нивната „војна“ кулминираше за време на посетата на Анкара во 2021 година, кога Мишел го грабна единственото слободно столче за време на фотосесијата и седна до турскиот претседател Ердоган, додека Фон дер Лајен мораше да седи на блискиот кауч. Аферата стана позната како „Софагејт“, а Фон дер Лејен го обвини Мишел за сексизам.

Мишел го турка Мицотакис, но тој наводно не е заинтересиран

И покрај тоа, Мишел продолжува да нуди алтернативи на Фон дер Лајен во неговите подготвителни разговори со лидерите на ЕУ, во ликот на грчкиот премиер Мицотакис, како и некои други, засега неименувани кандидати. Мицотакис, пак, досега ја отфрлаше можноста за преземање на некои од најважните функции во Брисел. „Тој цврсто стои зад кандидатурата на Фон дер Лајен“, велат грчки извори. Танасис Баколас, генералниот секретар на Европската народна партија од којашто доаѓа Фон дер Лајен, кој исто така е Грк, го нарече „апсолутно смешно“ сценариото во кое Мицотакис или Фредериксен ќе ги преземат главните улоги.
Некои од официјалните лица тврдат дека постојаната потреба на Мишел за одмазда е во спротивност со надежите на ЕУ лидерите за брз договор. Откако Европската народна партија на Фон дер Лајен излезе како убедлив победник на европските избори, таа беше јасен фаворит за место во Комисијата. Бирократите во бриселскиот меур се чинеше дека во најголем дел се согласуваат. Континуираните обиди на Мишел да го поткопа вториот мандат за Фон дер Лајен го ослабнаа секој кредибилитет во преговорите што Мишел ги напушти, додаваат дипломати и официјални лица.
Според информациите, Мишел се стреми и кон функцијата висок комесар за надворешна политика на ЕУ, која во моментов ја извршува Шпанецот Жозеп Борел, со мотив на чиста одмазда.

После Софагејт, Динергејт

Европските земји веќе се спротивставија на претходните обиди на Мишел да ја смени Фон дер Лајен, како што беше одложувањето на процесот на распределување на највисоките функции во ЕУ до крајот на летото и обидот да ја исфрли претседателката од неформалниот Европски совет на 17 јуни.
Европската комисија соопшти дека Фон дер Лајен сè уште не добила покана за вечерата на лидерите оваа недела. „Повторното именување на Фон дер Лајен досега е целосно неконтроверзно, така што сите го гледаат ова како што е, што значи, детска одмазда. По Софагејт, сега добиваме Динергејт. Бедно. “, рече друг дипломат од ЕУ.
Шестминатa дипломати се согласија дека Мишел треба да се држи настрана од организирање на преостанатите состаноци на лидерите на ЕУ и да им ја препушти таа работа на шефовите на држави и влади.
Секоја од трите главни политички семејства, „народњаците„, социјалистите и либералите, именуваа двајца водачи како нивни политички преговарачи за време на тие разговори. „Партиите и лидерите меѓусебно ќе се договорат за ова“, заклучуваат дипломатите.

КРЕАТИВНА ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

ДЕВЕТ АЛАТКИ ШТО ЌЕ ВИ ГИ СМЕНАТ ЖИВОТОТ И РАБОТАТА

За сите оние кои не се плашат од иднината на вештачката интелигенција и бараат помош на секој чекор, еве преглед на врвните решенија покренати со вештачка интелигенција кои би можеле да ја подобрат вашата работа и живот. Има сè, од нови програми за создавање содржини до оние што го револуционизираат вашето пребарување на интернет.

Откако Open AI го претстави својот ChatGPT, се чини дека не поминува ден некој да не ја спомне вештачката интелигенција. Откако се појави оваа генеративна вештачка интелигенција, се појавија стотици, па и илјадници различни алатки (а и „експерти“) кои се колнат дека ќе ни го олеснат бизнисот, животот, врските, исхраната... сè! За кратко време, нема да треба повеќе да размислуваме за ништо, само ќе испраќаме прашања и потсетници до оние различни алатки за вештачка интелигенција кои ќе направат сè за нас. Оваа иднина е привлечна за некои, не толку за други, но се чини дека вештачката интелигенција влегува во секоја пора од нашите животи.
Но, можеби и не е така, иако го добивате тој впечаток. Штотуку објавеното истражување спроведено од Ројтерс со

Универзитетот во Оксфорд покажува дека овие алатки всушност се користат помалку од очекуваното.
Студијата, која се базира на одговорите на шест илјади учесници од Франција, Велика Британија, Данска, САД, Аргентина и Јапонија, укажува на изненадувачки мали бројки кога станува збор за употребата на алатки за вештачка интелигенција. Всушност, денес е зачудувачки да се слушне дека помеѓу 19 и 30 проценти од испитаниците никогаш не ни слушнале за алатки за вештачка интелигенција како ChatGPT, Gemini на Google или Copilot на Microsoft. Овие алатки не се користат онолку колку што сите мислат, но ПР тимовите очигледно вршат многу добра работа. На пример, според истражувањата, само еден процент од Јапонците користат вештачка интелигенција на дневна основа, во Франција процентот се зголемува за еден поен, а во САД седум проценти од населението користат некои од алатките за вештачка интелигенција на дневна основа. Се разбира, овие алатки се попривлечни за помладата популација, при што студијата вели дека 56 проценти од нив користеле ChatGPT барем еднаш, во споредба со само 16 проценти од оние над 55 години. Студијата открива и мислења за идното влијание на вештачката интелигенција. И додека повеќе од 70 отсто од испитаниците веруваат дека тоа многу ќе влијае на социјалните мрежи и пребарувачите, помалку од половина од нив сметаат дека значително ќе влијае на секојдневниот живот.
Иако првичното прифаќање оди со бавно темпо, истражувачите веруваат дека употребата на вештачката интелигенција ќе се интензивира поради зголемената интеграција во деловните и личните алатки, бидејќи денес компаниите едноставно ја туркаат во сè, па ќе биде многу тешко да се избегне тоа. За сите оние кои не се плашат од иднината на вештачката интелигенција и бараат помош на секој чекор, еве преглед на врвните решенија покренати со вештачка интелигенција кои би можеле да ја подобрат вашата работа и живот. Има сè, од нови програми за создавање содржини до оние што го револуционизираат вашето пребарување на интернет.

1. Sora AI

Една од нетрпеливо очекуваните и тестирани алатки на Open AI е Sora AI. Иако во голема мера е достапен само за програмерите, овој генеративен модел со вештачка интелигенција го претвора текстот во видео. Она што може да се види досега изгледа навистина импресивно. Секако, сè што досега е прикажано изгледа совршено, но колку е совршенството ќе видиме само кога ќе почне повеќе да се користи. Покрај својата импресивна функција текст-во-видео, Sora AI ја покажува својата разноврсност со тоа што им дозволува на корисниците да ги прошират фотографиите во видеа; видеата што ги генерира се долги до шеесет секунди. Тоа е понапредна верзија на алатки како што се DALL·E 3, Stable Diffusion и Midjourney. Сепак, постојат ограничувања, барем засега. Имено, Sora AI сè уште не ја разбира баш добро физиката, па често не се придржува до физичките правила на реалниот свет. Негативната страна е употребата на таа алатка за создавање несоодветна и непријатна содржина, но тоа секако зависи од тоа кој ги пишува инструкциите.

2. ShortX

За мрзливите тиктокери и јутјубери ви го претставуваме ShortX, алатка која создава, како што велат, вирални видеа со помош на вештачка интелигенција. Како што станаа многу популарни форматите на кратки видеа, така пристигна и оваа алатка, односно платформа која им овозможува на креаторите на социјалните мрежи да создаваат привлечна и можеби вирална содржина. Со оваа алатка, можно е со еден клик да се додаваат различни ефекти на видео содржината, на пример глас, натписи и се друго што е потребно за атрактивно видео. ShortX се одликува со својата посветеност да обезбеди висококвалитетна содржина што ќе резонира кај публиката. За разлика од другите алатки за вештачка интелигенција, ShortX зазема заеднички пристап кој вклучува различни алатки за вештачка интелигенција за беспрекорно да создава различни видео елементи. Проблемот, се разбира, е што не е бесплатен, како речиси секоја друга алатка за вештачка интелигенција, но за ShortX ќе треба да издвоите најмалку петнаесет долари за да направите само пет видеа.

3. DupDub

DupDub се појавува како сестрана платформа која нуди разновидна низа алатки и функционалности прилагодени за различни креативни идеи. Врвот е функцијата текст во говор, која е моќна алатка за креаторите на содржини кои сакаат да ги подобрат своите проекти со интересна гласовна содржина или на кои навистина не им се допаѓа нивниот глас. Без разлика дали создавате реклама, управувате со каналите на YouTube или се занимавате со други креативни определби, интуитивниот интерфејс на DupDub и обемната гласовна библиотека им овозможуваат на корисниците без напор да ги оживеат своите идеи. Нуди неколку ефекти, вклучувајќи ритам, паузи и прилагодување на интонацијата, така што креаторите навистина можат да си играат со неговите можности. Откако ќе се регистрирате, добивате триесет минути бесплатно користење; другите минути, се разбира, се плаќаат.

4. Krea AI

Krea AI го однесе генерирањето слики со вештачка интелигенција до невидени височини со своите револуционерни способности за генерирање слики во реално време. За разлика од традиционалните генератори на слики, вештачката интелигенција нуди интерактивен интерфејс каде што корисниците можат да цртаат и манипулираат со форми, а платформата создава соодветни слики во реално време. Овој иновативен пристап за создавање слики ветува дека ќе направи револуција во индустриите како што се анимацијата и графичкиот дизајн. Платформата нуди и создавање видео со вештачка интелигенција и можност за подобрување на фотографиите.

5. SoundRaw

SoundRaw е платформа за музички ентузијасти и оние што допрва ќе станат тоа. Оваа ВИ алатка нуди навистина, за разлика од претходната, едноставен интерфејс со кој можете да станете музички продуцент со неколку кликања. Има и бесплатни опции, па затоа е многу лесно да направите своја музика, без разлика дали сакате латино, хип-хоп, техно, D&B или што и да ви падне на ум. SoundRaw нуди многу жанрови за играње и приспособување по ваш вкус. Од брзината на BPM до должината на песната, расположението и темпото, сè може да се прилагоди и коригира. Она што ја издвојува алатката од другите е неговата карактеристика за автоматско производство на целосно уникатни ритми кои не само што звучат привлечно, туку се и бесплатни за користење без никакви ограничувања за авторските

права. Функцијата го олеснува товарот од пребарувањето музика без хонорар и им овозможува на создавачите беспрекорно решение за нивните проекти, без разлика дали произведуваат видео, подкаст или друг креативен потфат.

6. Grimoire

Grimoires се всушност магиски книги кои содржат различни симболи, магии и инструкции за смислување и правење разни амајлии. И токму така се нарекува оваа алатка, која стои во првите редови на алатките за креативно пишување напојувани со вештачка интелигенција, нудејќи им на писателите уникатна платформа за истражување на нивната имагинација и создавање привлечни наративи. Со својата напредна архитектура на генеративен претходно обучен трансформатор (GPT), Grimoire им овозможува на корисниците да се нурнат во сферата на фикцијата или фантазијата со неспоредлива длабочина и разновидност. Од развојот на ликот до градењето на заплетот, таа дава непроценлива помош во водењето на писателите низ процесот на раскажување приказни, истовремено поттикнувајќи ја оригиналноста и креативноста. Прашањето е само дали сакаме да читаме вакви книги создадени од вештачката интелигенција и колку нови писатели на книги ќе се појават во иднина.

7. Rewind

Rewind се издвојува како револуционерна ВИ алатка со едноставен, но неизмерно импресивен концепт: служи како личен асистент кој собира, сумира и снима сè што правите на вашиот лаптоп или десктоп компјутер. Ова значи дека им нуди на корисниците можност да пристапат до сеопфатна евиденција на нивните компјутерски активности. Ова значи дека тие можат да побараат од вештачката интелигенција увид во минатите настани како, на пример, резиме на состанок. Убавината на Rewind е неговата едноставност и ефикасност, обезбедувајќи им на корисниците моќна алатка за поедноставување на работниот тек и зголемување на продуктивноста. Сепак, треба да бидете внимателни и да гледате што снима Rewind за да не се засрамите на некој од тие деловни состаноци. Добрата работа е што постои бесплатна верзија која нуди многу опции.

8. VoiceLab

VoiceLab е ВИ алатка што ја менува играта за креаторите на содржини кои се впуштаат во автоматизацијата на YouTube или TikTok, нудејќи неспоредливи способности за снимање глас. Познат е како еден од најдобрите висококвалитетни генератори на глас, што го отежнува разликувањето помеѓу вештачката интелигенција и човечкиот глас. Ваквиот реализам ја издигнува алатката над другите што ја обидуваат и ја издвојува од толпата слични алатки за вештачка интелигенција.

9. Parrot AI

Алатката за вештачка интелигенција наречена „папагал“ е исклучително корисна. Често ја слушаме изреката „повторува како папагал“ - оваа алатка го прави токму тоа. Ако сте на состанок, само треба да го повикате вашиот „папагал“, односно да ја вклучите апликацијата Parrot AI и таа ќе се погрижи да не заборавиме ништо од тој состанок. Имено, Parrot сè што е кажано на состанокот го сумира во убави ноти, што ја олеснува работата, заштедува време и пари. Со оваа алатка, нема повеќе здодевни состаноци по кои не знаете што всушност се случило, бидејќи со едноставно споделување на URL-то на состанокот или поканување на Parrot AI како учесник, вие всушност ангажирате личен асистент кој ќе фаќа белешки за вас. Можете да поставите аудио датотека од вашите состаноци и Parrot AI ќе ја сумира целата сесија за вас. Сепак, треба да се биде внимателен со „папагалот“, па затоа се советува „да се избегнува споделување на доверливи состаноци и информации со оваа алатка“. ■■■

CEVITANA
Вкус/Shije
Црвен портокал/
Portokali i kuqërremtë
6,5L
CEVITANA
Вкус
Банана, ананас
CEVITANA
Вкус/Shije
Лимон/Limoni
500 g
6,5L
CEVITANA
Вкус/Shije
Портокал/Portokali
500 g
6,5L
Вкус/Shije
Ананас/Ananasi
6,5L
Вкус
Манго
500 g
6,5L
ТВОЈАТА
СВЕЖА
СТРАНА

LONGINES
MINI DOLCEVITA

LONGINES

Božinovski
WATCHES & JEWELRY